

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

ΠΡΟΣΧΕΔΙΟ ΚΡΑΤΙΚΟΥ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ 2016

ΚΑΤΑΤΕΘΗΚΕ ΣΤΗ
ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΑΠΟ ΤΟΝ
ΕΥΚΛΕΙΔΗ ΤΣΑΚΑΛΩΤΟ
ΥΠΟΥΡΓΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

ΑΘΗΝΑ, ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2015

Προς τα μέλη της Διαρκούς Επιτροπής Οικονομικών Υποθέσεων της Βουλής

Κυρίες και Κύριοι Βουλευτές

Καταθέτουμε προς συζήτηση στη Διαρκή Επιτροπή Οικονομικών Υποθέσεων της Βουλής το Προσχέδιο του Κρατικού Προϋπολογισμού για το έτος 2016 που αποτυπώνει τις κυβερνητικές προτεραιότητες για κοινωνική δικαιοσύνη και δημοσιονομική υπευθυνότητα.

Η κυβέρνηση δεν έχει την πολυτέλεια να καταθέτει προϋπολογισμό σε συνθήκες οικονομικής ευημερίας. Αντίθετα, οφείλει να λάβει υπόψη τις δύσκολες οικονομικές συνθήκες και να τηρήσει τις πολιτικές της δεσμεύσεις.

Από την άλλη καλείται να επιδιώξει την αναδιανομή των δημόσιων πόρων προς την προστασία των οικονομικά αδύνατων που έχουν πληγεί περισσότερο από την κρίση. Ο συνδυασμός αυτών των δύο προτεραιοτήτων αποτελεί μια σημαντική πρόκληση και απαιτεί μεγάλη προσπάθεια που θα συνεχιστεί, με τη συνεισφορά σας, μέχρι την κατάθεση του τελικού σχεδίου. Στο Προσχέδιο του Κρατικού Προϋπολογισμού του έτους 2016 προβλέπεται πρωτογενές πλεόνασμα 0,5% του ΑΕΠ (ορισμός προγράμματος) σε επίπεδο Γενικής Κυβέρνησης.

Οι μειωμένοι δημοσιονομικοί στόχοι τόσο για το 2016 όσο και για τα επόμενα έτη αποτυπώνουν την επιτυχία της κυβέρνησης στις διαπραγματεύσεις με τους δανειστές να εξασφαλίσει σημαντικό δημοσιονομικό χώρο.

Στο Προσχέδιο του Κρατικού Προϋπολογισμού έγινε προσπάθεια για βέλτιστη αξιοποίηση αυτού του χώρου, εξαντλώντας όλα τα δημοσιονομικά περιθώρια για την στήριξη της κοινωνικής πολιτικής, που είχε συρρικνωθεί δραματικά τα προηγούμενα χρόνια, χωρίς να υπονομεύεται η λειτουργία του κράτους.

Αναγνωρίζουμε ωστόσο πως ο υπάρχον δημοσιονομικός χώρος δεν επαρκεί για την πλήρη ανακούφιση των πιο ευάλωτων νοικοκυριών. Σε πολλές περιπτώσεις χρειάστηκε να εξοικονομηθούν δαπάνες από άλλες χρήσεις, παρότι είχαν ήδη περικοπεί σημαντικά, προκειμένου να στηριχθούν κοινωνικές υπηρεσίες όπως η υγεία και το ασφαλιστικό σύστημα.

Κυρίες και Κύριοι Βουλευτές

Ο Κρατικός Προϋπολογισμός έχει, εξ ορισμού, βραχυπρόθεσμο ορίζοντα. Μεσοπρόθεσμα, αυτό που χρειάζεται είναι η σταδιακή αποκατάσταση της σταθερότητας και η επιστροφή σε θετικούς ρυθμούς μεγέθυνσης. Στο επόμενο διάστημα η ελληνική οικονομία θα εισέλθει σε μια διαδικασία σημαντικών μεταρρυθμίσεων με μια σειρά δημοσιονομικών παρεμβάσεων και διαρθρωτικών αλλαγών. Η διαδικασία προσαρμογής δεν θα είναι εύκολη αλλά θα δημιουργήσει τις προϋποθέσεις για μια σύγχρονη ελληνική οικονομία απαλλαγμένη από τις παθογένειες του παρελθόντος που κληρονομήσαμε.

Η κυβέρνηση σκοπεύει να προχωρήσει σε όλες εκείνες τις απαραίτητες μεταρρυθμίσεις που θα αποκαταστήσουν την κοινωνική δικαιοσύνη και θα επιτρέψουν στην ελληνική οικονομία να σταθεί στα πόδια της κινητοποιώντας τις παραγωγικές της δυνατότητες. Αυτό με τη σειρά του θα επιτρέψει στο κράτος να αντλεί περισσότερα έσοδα από μια ολοένα και μεγαλύτερη φορολογική βάση, ανακατανέμοντας παράλληλα τα φορολογικά βάρη.

Αθήνα, Οκτώβριος 2015

Ευκλείδης Τσακαλώτος

Γιώργος Χουλιαράκης

Υπουργός Οικονομικών

Αναπληρωτής Υπουργών Οικονομικών

Περιεχόμενα

Κεφάλαιο 1

Οικονομικές εξελίξεις και προοπτικές 7

1. Διεθνείς οικονομικές εξελίξεις.....	7
2. Οι οικονομικές εξελίξεις στην Ελλάδα.....	9
2.1 Γενική επισκόπηση της Ελληνικής οικονομίας.....	9
2.2 Οι εξελίξεις το 2014.....	13
2.3 Οι εξελίξεις το 2015.....	14
2.4 Οι προοπτικές το 2016.....	19
2.5 Μακροοικονομικοί και δημοσιονομικοί κίνδυνοι.....	20

Κεφάλαιο 2

Προϋπολογισμός Γενικής Κυβέρνησης 21

1. Εκτιμήσεις 2015.....	21
1.1 Τακτικός Προϋπολογισμός.....	25
1.2 Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ).....	29
1.3 Λοιποί τομείς Γενικής Κυβέρνησης.....	29
1.4 Λοιπές παρεμβάσεις κοινωνικής προστασίας.....	33
1.5 Εξόφληση ληξιπρόθεσμων οφειλών.....	33
2. Προβλέψεις 2016.....	36
2.1 Βασικά μεγέθη Προϋπολογισμού.....	36
2.2 Τακτικός Προϋπολογισμός.....	37
2.3 Αναμόρφωση ενιαίου μισθολογίου.....	39
2.4 Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ).....	39
2.5 Λοιποί τομείς Γενικής Κυβέρνησης.....	40
2.6 Δημοσιονομικές παρεμβάσεις της Σύμβασης Οικονομικής Συμφωνίας για τα έτη 2015-2016.....	43

Κεφάλαιο 3

Δημόσιο χρέος 47

1. Σύνθεση δημόσιου χρέους.....	47
2. Δαπάνες εξυπηρέτησης χρέους.....	49
3. Οι αγορές τίτλων του Ελληνικού Δημοσίου.....	49
4. Βασικές κατευθύνσεις δανεισμού και διαχειριστικών στόχων για το 2016.....	50

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

1. Διεθνείς οικονομικές εξελίξεις

Οι μεσοπρόθεσμες προοπτικές της παγκόσμιας οικονομικής ανάπτυξης χαρακτηρίζονται θετικές, από την αναθεωρημένη έκθεση για την παγκόσμια οικονομία¹ του ΔΝΤ, καθώς προβλέπονται ρυθμοί μεταβολής 3,3% για το 2015 και 3,8% για το 2016 (πίνακας 1.1). Οι προβλέψεις αυτές διέπονται από αβεβαιότητες (για χαμηλότερη ανάπτυξη), κυρίως λόγω της αυξημένης μεταβλητότητας των χρηματοοικονομικών αγορών και των απότομων χρηματιστηριακών μεταβολών.

Η παγκόσμια ανάπτυξη το πρώτο εξάμηνο του 2015, σημείωσε αύξηση 2,2%, χαμηλότερη κατά 0,8 εκατοστιαίες μονάδες σε σχέση με τις αντίστοιχες προβλέψεις της έκθεσης του ΔΝΤ του Απριλίου (World Economic Outlook 2015). Η επί τα χείρω αναθεώρηση αντικατοπτρίζει κυρίως την απρόσμενη επιβράδυνση της ανάπτυξης που σημείωσαν οι Ηνωμένες Πολιτείες. Άλλες εξελίξεις οι οποίες συνέβαλαν στην αναθεώρηση των προβλέψεων του Απριλίου ήταν:

- η επίδραση των αποπληθωριστικών παραγόντων στην αρχή του έτους, η οποία ήταν μεγαλύτερη του αναμενομένου,
- η μείωση των κεφαλαιακών ροών προς τις αναδυόμενες οικονομίες,
- η επίπτωση της μείωσης των τιμών των εμπορευμάτων στις αναδυόμενες και αναπτυσσόμενες οικονομίες,
- η βελτίωση των οικονομικών συνθηκών σε ορισμένες χώρες με προβλήματα όπως η Ρωσία,
- η διόρθωση των αποδόσεων των κρατικών ομολόγων, ιδιαίτερα μετά το πρόγραμμα αγοράς κρατικών ομολόγων που εφαρμόζει η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, και
- η μεγάλη πτώση του χρηματιστηρίου της Κίνας κατά 30% από τα μέσα του Ιουνίου.

Η ενίσχυση της οικονομικής δραστηριότητας στις αναπτυσσόμενες χώρες επηρεάζεται θετικά από τη συνεχιζόμενη χαλαρή νομισματική πολιτική. Οι εκτιμήσεις για την πορεία της οικονομικής δραστηριότητας στη Ρωσία έχουν αναθεωρηθεί προς το ευνοϊκότερο, ενώ στις αναπτυσσόμενες και αναδυόμενες οικονομίες, έχουν αναθεωρηθεί προς το δυσμενέστερο (αύξηση κατά 0,4% και μείωση κατά -0,1% αντίστοιχα για το 2015 έναντι των προβλέψεων του Απριλίου). Παράλληλα, ο όγκος του παγκόσμιου εμπορίου (αγαθά και υπηρεσίες) προβλέπεται να αυξηθεί κατά 4,1% το 2015, έναντι προβλέψεων (Απριλίου 2015) για αύξηση κατά 3,7%, ενώ το 2016 προβλέπεται αύξηση κατά 4,4% (πίνακας 1.1), αρκετά υψηλότερη από την κατά 3,2% αύξηση το 2014, εξέλιξη η οποία οφείλεται στην αναμενόμενη ανάκαμψη των τομέων των εμπορευσιμων αγαθών, αλλά και στην αύξηση των εισαγωγών από τις προηγμένες οικονομίες.

Ο παγκόσμιος πληθωρισμός επηρεάζεται σημαντικά από τις διεθνείς τιμές των εμπορευμάτων και ειδικότερα από τις τιμές στην ενέργεια. Η μέση τιμή του αργού πετρελαίου (UK Brent, Dubai Fateh και West Texas Intermediate, που αποτελεί βάση αναφοράς για τη διαμόρφωση των τιμών) διαμορφώθηκε στα 96,25 δολάρια το βαρέλι το 2014. Για το 2015 προβλέπεται

¹ IMF, World Economic Outlook Update (July 2015)

μέση τιμή του αργού πετρελαίου στα 58,87 δολάρια το βαρέλι και 64,22 δολάρια το βαρέλι για το 2016². Σύμφωνα με το ΔΝΤ, ο πληθωρισμός προβλέπεται στο 0% και 1,2% για το 2015 και 2016 αντιστοίχως στις προηγμένες οικονομίες και στο 5,5% και 4,8% για το 2015 και 2016 αντιστοίχως, για τις αναδυόμενες και αναπτυσσόμενες οικονομίες. Γενικά, ο πληθωρισμός στις αναπτυσσόμενες οικονομίες παραμένει κάτω από το στόχο της νομισματικής πολιτικής των Κεντρικών Τραπεζών, γεγονός που αποτελεί ένδειξη ότι πολλές από αυτές τις οικονομίες παρουσιάζουν σημαντικά παραγωγικά κενά.

Για την Ευρωζώνη, το ΔΝΤ προβλέπει θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης ήτοι 1,5% το 2015 και 1,7% το 2016 (ενώ οι αντίστοιχες προβλέψεις της ΕΚΤ είναι 1,4% και 1,7%)³, έναντι ρυθμού 0,8% το 2014. Παρόλα αυτά, η ανάπτυξη παραμένει ανισοβαρής μεταξύ των κρατών-μελών αντικατοπτρίζοντας τον χρηματοπιστωτικό κατακερματισμό της Ένωσης, τη διαφορετική δημοσιονομική κατάσταση, την υψηλή ανεργία σε ορισμένες χώρες και την ανισορροπία στα ισοζύγια πληρωμών.

Η χαλάρωση της νομισματικής πολιτικής είναι ανασχετική των αποπληθωριστικών πιέσεων και ενισχυτική της ανάγκης για σταθεροποίηση των οικονομιών. Το ζητούμενο για τη μεσοπρόθεσμη στήριξη της ανάπτυξης παραμένει η υλοποίηση οικονομικών και διαρθρωτικών πολιτικών, που θα ενισχύσουν την αποτελεσματικότητα των οικονομιών, αλλά και θα συμβάλουν στη βιωσιμότητα των δημόσιων οικονομικών, καθώς και λοιπές αναπτυξιακές πολιτικές. Παράλληλα, περαιτέρω επιτάχυνση των θεσμικών μεταρρυθμίσεων στον τραπεζικό τομέα εκτιμάται ότι θα ενισχύσει τη χρηματοπιστωτική σταθερότητα στην Ευρωζώνη.

**Πίνακας 1.1 Βασικά μεγέθη της παγκόσμιας οικονομίας
(% ετήσιες μεταβολές, σταθερές τιμές)**

	2013	2014	2015*	2016*
Παγκόσμιο ΑΕΠ	3,4	3,4	3,3	3,8
ΑΕΠ Ευρωζώνης	-0,4	0,8	1,5	1,7
ΑΕΠ ΗΠΑ	2,2	2,4	2,5	3,0
Όγκος παγκόσμιου εμπορίου (αγαθά και υπηρεσίες)	3,3	3,2	4,1	4,4
Πληθωρισμός				
α. Προηγμένες οικονομίες	1,4	1,4	0,0	1,2
β. Αναδυόμενες και αναπτυσσόμενες οικονομίες	5,9	5,1	5,5	4,8
Τιμή πετρελαίου (δολάρια ΗΠΑ, μέση τιμή UK Brent, Dubai Fateh και West Texas Intermediate)	105,01	96,25	58,87	64,22

Πηγή: IMF, World Economic Outlook, Update (Ιούλιος 2015).

* Προβλέψεις

Οι κίνδυνοι και οι αβεβαιότητες παραμένουν για την παγκόσμια οικονομία, τόσο σε επίπεδο γεωπολιτικό (στην Ουκρανία και στη Μέση Ανατολή), όσο και στον χρηματοοικονομικό και χρηματιστηριακό τομέα.

Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή,⁴ ο ετήσιος ρυθμός αύξησης των τιμών στην Ευρωζώνη κατά το 2014 παρουσίασε επιβράδυνση σε σχέση με το 2013 (0,4% έναντι 1,4%), με την πρόβλεψη για το 2015 να κυμαίνεται οριακά πάνω από το μηδέν, και εμφανέστερη τάση επανάκαμψης το 2016, σε επίπεδο κάτω αλλά πλησίον του μεσοπρόθεσμου στόχου του 2%.

Το ποσοστό ανεργίας της Ευρωζώνης καταγράφηκε οριακά μειωμένο το 2014, στο 11,6% του εργατικού δυναμικού, έναντι 12% το 2013. Οι σχετικές βραχυπρόθεσμες προβλέψεις είναι ε-

² Σύμφωνα με τις προβλέψεις της ΕΚΤ, η τιμή του αργού πετρελαίου Brent εκτιμάται στα 55,3 δολάρια το βαρέλι για το έτος 2015 και 56,1 δολάρια το 2016.

³ European Central Bank, September 2015 ECB Staff Macroeconomic Projections for the EuroArea

⁴ Στοιχεία βάσει των Εαρινών Προβλέψεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (European Economic Forecast, Spring 2015).

πίσης συγκρατημένα αισιόδοξες, με το ποσοστό ανεργίας να μειώνεται κατά μισή περίπου εκατοστιαία μονάδα ανά έτος τα επόμενα δύο χρόνια.

Οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης υπαγόρευσαν τη λήψη και εφαρμογή μίας σειράς σημαντικών αποφάσεων σε κεντρικό ευρωπαϊκό επίπεδο όσον αφορά τη διασφάλιση της οικονομικής σταθερότητας και των προοπτικών ανάπτυξης. Σε αυτές περιλαμβάνονται:

- (α) η, από τον Νοέμβριο του 2014, θέση σε ισχύ του Ενιαίου Εποπτικού Μηχανισμού⁵, με τον οποίο προβλέπεται η ενιαία εφαρμογή των πολιτικών προληπτικής εποπτείας των συστημικών πιστωτικών ιδρυμάτων στο σύνολο της Ένωσης, και υλοποιείται το πρώτο βήμα προς την εμβάθυνση της τραπεζικής ένωσης,
- (β) η ενσωμάτωση και ενεργοποίηση, το αργότερο από 1^η Ιανουαρίου 2016, ενός νέου, ενοποιημένου πλαισίου για την εγγύηση των καταθέσεων, την ανάκαμψη και εξυγίανση χρηματοδοτικών ιδρυμάτων⁶ εντός της Ένωσης,
- (γ) το πρόγραμμα αγοράς περιουσιακών στοιχείων του Ευρωσυστήματος (γνωστό ως «ποσοτική χαλάρωση»), που τέθηκε σε ισχύ τον Μάρτιο του 2015 και μέσω του οποίου αναμένεται να βελτιωθούν οι χρηματοοικονομικές συνθήκες εντός της Ευρωζώνης και να υπάρξει μία σταθερή προσαρμογή της πορείας του πληθωρισμού κοντά στο 2% μεσοπρόθεσμα και
- (δ) το Επενδυτικό Σχέδιο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, συνολικού ύψους έως 300 δις ευρώ, διαμέσου του οποίου αναμένεται να προσελκυστούν ιδιωτικά επενδυτικά κεφάλαια σε βάθος τριετίας, με τη χρήση εργαλείων μόχλευσης, καθώς και η ίδρυση του Ευρωπαϊκού Ταμείου Στρατηγικών Επενδύσεων με στόχο την ενίσχυση της ανάπτυξης και την απασχόληση.

2. Οι οικονομικές εξελίξεις στην Ελλάδα

2.1 Γενική επισκόπηση της Ελληνικής οικονομίας

Την περίοδο 2010-2014 τα μέτρα του προγράμματος οικονομικής προσαρμογής (αύξηση των φορολογικών εσόδων και περικοπή των δαπανών) έφθασαν στο 24,5% του ΑΕΠ (σε ονομαστικές τιμές του 2009)⁷. Η εκτιμώμενη σωρευτική επίδραση των μέτρων στην οικονομική δραστηριότητα ήταν -25,7% μετρούμενη ως προς το ΑΕΠ του 2009. Η σημαντική αρνητική επίδραση αποδίδεται κυρίως στο γεγονός ότι εφαρμόστηκε ένα ιδιαίτερα βαρύ και εμπροσθοβαρές πρόγραμμα. Επιπρόσθετα το μέγεθος του δημοσιονομικού πολλαπλασιαστή αποδείχθηκε εκ των υστέρων πως ήταν μεγαλύτερο από το μέγεθος που χρησιμοποιήθηκε για το σχεδιασμό του προγράμματος (περίπου 1,5 έναντι 0,5).

Η οικονομική προσαρμογή της περιόδου 2010-2014 είχε ως αποτέλεσμα την επίτευξη των δημοσιονομικών στόχων του προγράμματος, δηλαδή της μείωσης του ελλείμματος και της ισοσκελίσης του πρωτογενούς ισοζυγίου της Γενικής Κυβέρνησης, και της διόρθωσης του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών. Το έλλειμμα της Γενικής Κυβέρνησης μειώθηκε από το 15,2% του ΑΕΠ το 2009 στο 3,5% του ΑΕΠ το 2014 (χωρίς την προσμέτρηση της επίπτωσης της υποστήριξης των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων), ενώ επιτεύχθηκε και οριακό πρωτογενές πλεόνασμα το 2014. Το δε ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών κατέγραψε για δύο συνεχόμενα έτη (2013 και 2014) πλεόνασμα 0,6% και 0,9% αντιστοίχως, ως προς το ΑΕΠ. Συνεπώς,

⁵ Κανονισμός (ΕΕ) 1024/2013 του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

⁶ Κοινοτική Οδηγία 2014/59/ΕΕ (Bank Recovery and Resolution Directive).

⁷ Macroeconomic Policy Institute, S. Gechert & A. Rannerberg «The costs of Greece's fiscal consolidation» Policy Brief, March 2015.

οι βασικοί δείκτες μακροοικονομικής ανισορροπίας της ελληνικής οικονομίας (τα «δίδυμα ελλείμματα») βελτιώθηκαν.

Το μέγεθος, όπως και η ένταση της οικονομικής προσαρμογής είχε σοβαρές αρνητικές οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις. Η σωρευτική απώλεια της οικονομικής δραστηριότητας σε όρους πραγματικού ΑΕΠ, η οποία ξεπέρασε το 25%, πυροδότησε ταυτόχρονα ένα φαύλο κύκλο στη δυναμική του λόγου χρέους/ΑΕΠ της Γενικής Κυβέρνησης, ο οποίος αυξήθηκε από 129,7% του ΑΕΠ το 2009 σε 177,1% του ΑΕΠ το 2014.

Σε κοινωνικό επίπεδο οι επιπτώσεις ήταν ιδιαίτερα αρνητικές. Μεταξύ των ετών 2010 και 2014 σημειώθηκε αύξηση της ανεργίας κατά 14,1 εκατοστιαίες μονάδες (βάσει του ορισμού της Eurostat). Επιπλέον, αυξήθηκε και η εισοδηματική ανισότητα, με τα νοικοκυριά στο χαμηλότερο τμήμα της εισοδηματικής κλίμακας να καταγράφουν απώλειες συγκριτικά μεγαλύτερες της συνολικής μείωσης των εισοδημάτων στην οικονομία, η οποία σημειώθηκε στο πλαίσιο της πολιτικής της εσωτερικής υποτίμησης για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας.

Η μείωση της ζήτησης και η συνακόλουθη καθίζηση της παραγωγής, διάβρωσαν τη δυναμική της δημιουργίας θέσεων εργασίας στην οικονομία. Παρά τη σχετικά μικρή μείωση που σημειώθηκε το 2014, κατά μία εκατοστιαία μονάδα, η ανεργία παραμένει σε ιδιαίτερα υψηλά επίπεδα (25,6% σε μέσα επίπεδα στο πρώτο 6μηνο του 2015), με το ποσοστό των νέων ανέργων να υπερβαίνει το μισό του εργατικού δυναμικού των νέων⁸. Επιπλέον τα υψηλά ποσοστά των μακροχρονίως ανέργων δημιουργούν τον κίνδυνο της «υστέρησης» στην οικονομία, δηλαδή του φαινομένου όπου η επί μακρόν ανεργία μειώνει τις ικανότητες των εργαζομένων, οι οποίοι από τη μία πλευρά δεν εξασκούν τις δεξιότητές τους, ενώ από την άλλη δεν ακολουθούν τις τεχνικές/τεχνολογικές προόδους που εν τω μεταξύ συντελούνται στο αντικείμενό τους.

Η έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Employment and social developments» του 2014, επισημαίνει ότι η συρρίκνωση της αγοράς εργασίας κατά 1 εκατομμύριο θέσεις εργασίας από το 2008 στο 2014 έχει επιπλέον εντείνει τις υπάρχουσες και προ κρίσης εισοδηματικές ανισότητες. Το ποσοστό του πληθυσμού σε κίνδυνο φτώχειας και κοινωνικό αποκλεισμό αυξήθηκε δραματικά, διευρύνοντας ακόμα περισσότερο τη διαφορά από το μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Στην τρέχουσα οικονομική συγκυρία είναι σημαντικό να διαμορφωθεί ένα νέο πρόγραμμα δράσης για την ανάπτυξη και τις διαρθρωτικές αλλαγές που χρειάζεται η οικονομία, σε συνδυασμό με τους βασικούς κοινωνικούς στόχους, ώστε να αρχίσει η σταδιακή αποκατάσταση των κοινωνικών κυρίως ανισορροπιών.

Τα χαρακτηριστικά του νέου προγράμματος είναι προς την κατεύθυνση αυτή. Συγκεκριμένα, το νέο πρόγραμμα δίνει μεγαλύτερη έμφαση στα απαραίτητα διαρθρωτικά μέτρα. Επιπλέον, είναι πιο δίκαιη η κατανομή του δημοσιονομικού βάρους, μέσω της υιοθέτησης μέτρων όπως η αύξηση της εισφοράς αλληλεγγύης στα υψηλά εισοδήματα, οι φόροι πολυτελείας κ.λπ., ώστε να μη σηκώσουν το βάρος και πάλι οι πιο αδύναμοι.

Το μέτρα για την αύξηση των εσόδων αποσκοπούν κυρίως στη διόρθωση των παραμετρικών μεταβλητών του φορολογικού και ασφαλιστικού συστήματος (δηλαδή των φορολογικών / ασφαλιστικών συντελεστών). Επίσης, σχεδιάζεται ο περιορισμός των μη δικαιολογούμενων

⁸ Παρενέργεια της υψηλής ανεργίας των νέων αποτελεί και η αύξηση της μετανάστευσης των νέων και ιδιαίτερα των νέων επιστημόνων, που έχει ως αποτέλεσμα την στέρξη της οικονομίας από παραγωγικό τμήμα του Εργατικού Δυναμικού.

φορολογικών δαπανών και η αντικατάστασή τους, όπου απαιτείται, από στοχευμένες παρεμβάσεις ισοδύναμου κοινωνικού αποτελέσματος, καθώς και η βελτίωση της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας των ελεγκτικών και εισπρακτικών μηχανισμών.

Σημαντικά είναι τα διαρθρωτικά μέτρα του προγράμματος, τα οποία αφορούν κυρίως το ασφαλιστικό σύστημα (καθώς η βιωσιμότητά του αποτελεί διαχρονικό πρόβλημα της ελληνικής οικονομίας, ενώ αναμένεται περαιτέρω επιδείνωση βάσει των μελλοντικών πληθυσμιακών τάσεων και του ύψους της ανεργίας) και το φορολογικό σύστημα (ώστε να αντιμετωπιστεί το διαχρονικό πρόβλημα της φοροδιαφυγής).

Οι δημοσιονομικοί στόχοι (πρωτογενή πλεονάσματα) του νέου προγράμματος είναι σημαντικά χαμηλότεροι των προηγούμενων προγραμμάτων, αποτέλεσμα που περιορίζει το ύψος των απαιτούμενων δημοσιονομικών μέτρων, επιτρέπει τη σταδιακή ανάκαμψη της οικονομίας και αυξάνει την αξιοπιστία του προγράμματος. Η αλλαγή των μεσοπρόθεσμων στόχων του πρωτογενούς πλεονάσματος από το προηγούμενο πρόγραμμα απελευθερώνει δημοσιονομικό χώρο ύψους 19,2 δις. ευρώ, σωρευτικά για την τετραετία 2015-2018, υπολογιζόμενα με βάση το ονομαστικό ΑΕΠ του 2014. Η δέσμευση για σημαντικά πρωτογενή πλεονάσματα παραμένει μεσοπρόθεσμα και αφού η οικονομία θα έχει μπει σε τροχιά υψηλών ρυθμών ανάπτυξης όσο θα κλείνει το παραγωγικό κενό.

Το αρνητικό αποτέλεσμα της αλλαγής των πρωτογενών πλεονασμάτων, όπως αναφέρει και η πρόσφατη έκθεση του ΔΝΤ, θα είναι η ισόποση επιβάρυνση των ακαθάριστων χρηματοδοτικών αναγκών του κράτους⁹. Από την άλλη πλευρά όμως, το θετικό αποτέλεσμα θα είναι ότι δεν θα μειωθεί το ΑΕΠ κατά πολλαπλάσιο μέγεθος (εκτιμώντας δημοσιονομικό πολλαπλασιαστή μεγαλύτερο της μονάδας), προκαλώντας δηλαδή επιδείνωση της ύφεσης στην οικονομία. Συνεπώς το δίλημμα σχετικά με την εφαρμοζόμενη οικονομική πολιτική επικεντρώνεται στην επιλογή μεταξύ της αύξησης των χρηματοδοτικών αναγκών (και άρα του δανεισμού) και της αναπτυξιακής προοπτικής της οικονομίας.

Στην αξιολόγηση της επιλογής αυτής πρέπει να συνεκτιμηθεί το γεγονός ότι ο δανεισμός της χώρας γίνεται την περίοδο αυτή με χαμηλό κόστος. Έτσι, ο δανεισμός από το ESM γίνεται με επιτόκιο περίπου 1%¹⁰ και ουσιαστικά με το δάνειο αυτό θα αποπληρωθούν την προσεχή τριετία 2015-2018 οι λήξεις του δανείου του ΔΝΤ (που εξυπηρετούνται με επιτόκιο 3,5%) και οι λήξεις των ομολόγων SMP του Ευρωσυστήματος (που εξυπηρετούνται με επιτόκια άνω του 4%), προκαλείται συνεπώς επιπλέον όφελος από την εξοικονόμηση πληρωμών για τόκους. Επίσης σημειώνεται ότι στην ανακοίνωση του ESM για τη χρηματοδότηση του προγράμματος είναι ρητά διατυπωμένο, ότι θα ακολουθήσει η ελάφρυνση του χρέους υπό τη μορφή μεγαλύτερης περιόδου χάριτος και περιόδου αποπληρωμής του ελληνικού χρέους¹¹.

Η νέα συμφωνία συνεπώς, μειώνει ακόμα περισσότερο το μέσο επιτόκιο δανεισμού και αυξάνει την περίοδο αποπληρωμής του χρέους, με αποτέλεσμα αυτό να έχει μεγαλύτερη ωρίμανση. Σε σύγκριση δε των όρων δανεισμού με τους όρους των προηγούμενων προγραμμάτων, υπενθυμίζεται ότι είχαν συναφθεί με αρκετά υψηλότερα επιτόκια, γεγονός που είχε οδηγήσει στη σταδιακή μείωσή τους αργότερα, μέσω διαδοχικών αποφάσεων του Eurogroup¹².

⁹ IMF, Greece: Preliminary Draft Debt Sustainability Analysis, June 26, 2015.

¹⁰ Πηγή: ESM Factsheet: ESM/EFSF programs for Greece August 2015.

¹¹ Debt relief for Greece, in the form of longer grace and payment periods, will be considered after the first review of the new programme, by October/November.

¹² Μάρτιος 2011 (μείωση 100 μονάδων βάσης) και Μάρτιος 2012 (μείωση 50 μονάδων βάσης).

Τέλος η διάρκεια του νέου προγράμματος επιτρέπει τον προγραμματισμό και την ωρίμανση κυρίως των διαρθρωτικών μέτρων, τα οποία χρειάζονται μεγαλύτερη περίοδο για να αποδώσουν.

Στο νέο πρόγραμμα περιλαμβάνονται συγκεκριμένες πολιτικές με αναπτυξιακό χαρακτήρα όπως:

- Η υιοθέτηση μεσοπρόθεσμων δημοσιονομικών κανόνων και μεταρρυθμίσεων για το ασφαλιστικό σύστημα, η οποία διασφαλίζει την εμπιστοσύνη στην οικονομία και την κοινωνική δικαιοσύνη μεταξύ και εντός των γενεών.
- Η εφαρμογή διαρθρωτικών αλλαγών στις αγορές προϊόντων και υπηρεσιών, η οποία ενισχύει τα κίνητρα για επενδυτική δραστηριότητα σε διάφορους τομείς της οικονομίας, ενώ αποβαίνει προς όφελος των καταναλωτών αφού αυξάνει το διαθέσιμο εισόδημά τους μέσω του περιορισμού μονοπωλιακών και ολιγοπωλιακών πρακτικών.
- Η διασφάλιση της χρηματοοικονομικής σταθερότητας με τη διευθέτηση των μη εξυπηρετούμενων δανείων και την ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών, η οποία ενισχύει την χρηματοδότηση της οικονομίας.
- Η αποκατάσταση ενός συγχρόνου κράτους και μιας σύγχρονης δημόσιας διοίκησης ώστε να ενισχυθεί η αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητα του δημόσιου τομέα.
- Η βελτίωση της αποτελεσματικότητας του συστήματος απονομής δικαιοσύνης ώστε να μειωθεί σημαντικά το χρονικό διάστημα που μεσολαβεί από την προσφυγή στα ένδικα μέσα μέχρι την εκδίκαση και την έκδοση της απόφασης και να μειωθεί ο όγκος των εκκρεμών υποθέσεων ειδικά αυτών που είναι φορολογικής ή διοικητικής φύσης.
- Η ελάφρυνση των διοικητικών βαρών για τις επιχειρήσεις και η απλούστευση ή κατάργηση χρονοβόρων γραφειοκρατικών διαδικασιών για την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας.
- Η αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής, εισφοροδιαφυγής, του λαθρεμπορίου και της φορολογικής απάτης οι οποίες επιβαρύνουν τους συνεπείς φορολογούμενους και τις υγιείς επιχειρήσεις.
- Η εφαρμογή μέτρων και πολιτικών για την τόνωση της απασχόλησης και την αντιμετώπιση της μακροχρόνιας ανεργίας.

Στο πλαίσιο της ενίσχυσης της απασχόλησης και της ανάπτυξης η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κινητοποιεί τα διαθέσιμα κεφάλαια των 35 δισ. ευρώ για την Ελλάδα υπέρ των επενδύσεων και της συνοχής. Επίσης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προτείνει να αυξηθεί το επίπεδο της αρχικής προχρηματοδότησης για τα προγράμματα της περιόδου 2014-2020 κατά 7 ποσοστιαίες μονάδες. Με την πρόσθετη αυτή προχρηματοδότηση μπορεί να διατεθεί πρόσθετο ποσό ενός (1) δισ. ευρώ που μπορεί να αξιοποιηθεί για την έναρξη προγραμμάτων που συγχρηματοδοτούνται στο πλαίσιο της πολιτικής συνοχής.

Θετικά αποτιμά η Ευρωπαϊκή Επιτροπή σε έγγραφό της το νέο πρόγραμμα ως προς τις επιπτώσεις που θα έχει σε κοινωνικό επίπεδο (βλ. υποσημείωση 8) και συμπεραίνει ότι «αν τα μέτρα εφαρμοστούν πλήρως και εγκαίρως θα βοηθήσουν την Ελλάδα να επιστρέψει στη σταθερότητα και την ανάπτυξη τόσο με οικονομικά όσο και με κοινωνικά βιώσιμο τρόπο και θα συμβάλουν στην ικανοποίηση των πιο πιεστικών κοινωνικών αναγκών και προκλήσεων στην Ελλάδα». Τα κυριότερα σημεία της έκθεσης είναι:

- Η σταδιακή εισαγωγή του ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος και η παροχή καθολικής υγειονομικής περίθαλψης.

- Οι περικοπές δαπανών θα αφορούν σε τομείς που δεν επηρεάζουν ευθέως τα εισοδήματα των πολιτών, όπως η μείωση των αμυντικών δαπανών ή η αντιμετώπιση των δυσλειτουργιών σε πολλούς τομείς του δημόσιου τομέα όπως, η στήριξη μιας πιο διαφανούς και αποτελεσματικής δημόσιας διοίκησης με την αναδιοργάνωση των υπουργείων και την ανεξαρτησία της Γενικής Γραμματείας Δημοσίων Εσόδων.
- Η καταπολέμηση της διαφθοράς, της φοροδιαφυγής και της αδήλωτης εργασίας.
- Η αντιμετώπιση συμφερόντων όπως η σταδιακή εξάλειψη των ευνοϊκών φορολογικών διατάξεων για διάφορες κατηγορίες φορολογουμένων.

Το δάνειο για τη στήριξη του προγράμματος είναι διάρκειας 32,5 ετών, ενώ το ύψος του δανείου μπορεί να ανέλθει μέχρι 86 δισ. ευρώ, συμπεριλαμβανομένου ποσού έως 25 δισ. ευρώ για την ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών, ανάλογα με τις ανάγκες που θα προκύψουν, ενώ το επιτόκιο θα αντιστοιχεί στο κόστος δανεισμού του ESM (περίπου 1%).

Ως προς την αναπτυξιακή στρατηγική, σημειώνεται ότι οι προσδοκώμενες αναγκαίες διαρθρωτικές αλλαγές δεν μπορούν να δημιουργήσουν μεγάλη αύξηση του ρυθμού ανάπτυξης σε βραχυχρόνιο διάστημα¹³. Συνήθως η καταγραφή της επίπτωσής τους απαιτεί μακροχρόνιες περιόδους, λόγω του γεγονότος ότι εξαρτώνται από οριακές αποφάσεις που λαμβάνουν οι πολίτες (π.χ. για επενδύσεις, για αλλαγή επαγγελματικού προσανατολισμού ή για έναρξη επιχειρηματικής δραστηριότητας). Ωθηση στο ρυθμό ανάπτυξης βραχυχρόνια μπορούν να δημιουργήσουν μόνο οι επενδυτικές δαπάνες, ιδιαίτερα στον τομέα των υποδομών¹⁴.

Συνεπώς, ενώ οι διαρθρωτικές αλλαγές είναι σημαντικές για την ελληνική οικονομία μεσομακροπρόθεσμα, σε βραχυπρόθεσμο διάστημα χρειάζονται αναπτυξιακές πολιτικές, αξιοποίηση των ευρωπαϊκών κονδυλίων, περιορισμένη λήψη αναγκαίων δημοσιονομικών μέτρων και μακροοικονομική σταθερότητα για να λειτουργήσει η επάνοδος της οικονομίας στις παραγωγικές δυνατότητές της.

2.2 Οι εξελίξεις το 2014

Οι εκτιμήσεις για την πορεία της ελληνικής οικονομίας εντός του 2014 εν γένει επιβεβαιώθηκαν, με παράλληλη όμως στασιμότητα ή δυσμενή εξέλιξη των κοινωνικοοικονομικών δεικτών. Έτσι, η ελληνική οικονομία σημείωσε θετικό ρυθμό ανάπτυξης 0,8% έναντι της παρατεταμένης ύφεσης κατά την περίοδο 2008-2013, ενώ πλεόνασμα καταγράφηκε στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών για δεύτερη διαδοχική χρονιά, ύψους 0,9% του ΑΕΠ. Από την άλλη πλευρά, παρατηρήθηκε αύξηση των αποπληθωριστικών πιέσεων και επιβράδυνση των θετικών δημοσιονομικών προοπτικών προς το τέλος του έτους.

Το 2014 ασκήθηκαν για δεύτερη χρονιά αποπληθωριστικές πιέσεις στην ελληνική οικονομία, με τον αποπληθωριστή του ΑΕΠ να προσεγγίζει το -2,6%. Παρόλα αυτά, η αύξηση του πραγματικού ΑΕΠ εντός της ίδιας χρονιάς αντανακλάται στη συγκρατημένη πτώση του ονομαστικού ΑΕΠ, κατά 1,8% σε σχέση με το 2013.

Η ιδιωτική κατανάλωση (σε σταθερές τιμές) αυξήθηκε με ετήσιο ρυθμό 1,3%, έπειτα από αντίστοιχη μείωση κατά 2,0% το 2013, και αποτέλεσε τη βασική συνιστώσα της μεγέθυνσης. Σε αυτή την εξέλιξη συνετέλεσε η συνεχιζόμενη πτωτική τάση των τιμών (βάσει του Εναρμονισμένου Δείκτη Τιμών Καταναλωτή), η οποία ενίσχυσε το διαθέσιμο εισόδημα των νοικο-

¹³ Μακροπρόθεσμα (σε βάθος 10ετίας) εκτιμάται πως οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις θα ενισχύσουν την ανάπτυξη μέχρι και 14,8%, βλέπε Dietz Vollrath: «You can't reform your way to rapid growth» The growth economics blog, 2015.

¹⁴ IMF, World Economic Outlook, Spring 2015.

κυριών, καθώς και η μείωση του ποσοστού ανεργίας κατά μία εκατοστιαία μονάδα περίπου, στο 24,6% σε εθνολογιστική βάση. Η δημόσια κατανάλωση μειώθηκε κατά 0,9% σε ετήσια βάση, ενώ οι επενδύσεις αυξήθηκαν κατά 2,7%, μετά από έξι χρόνια διαδοχικών μειώσεων. Η εξέλιξη αυτή αποδίδεται ως επί το πλείστον στην αύξηση των επενδύσεων σε εξοπλισμό (28,3%), δεδομένης της αντίστοιχης αύξησης των αγορών οπλικών συστημάτων κατά το τέλος του έτους.

Το εξωτερικό ισοζύγιο αγαθών και υπηρεσιών είχε θετική συμβολή στην αύξηση του πραγματικού ΑΕΠ, σε μικρότερο όμως βαθμό από ότι το 2013. Οι πραγματικές εξαγωγές αυξήθηκαν κατά 9%, και οι πραγματικές εισαγωγές κατά 7,4%.

Από την άλλη πλευρά, οι ενδείξεις μείωσης της ανεργίας εντός του 2014 υπήρξαν ασθενείς, ενώ η διάρθρωσή της με τα υψηλά ποσοστά της στους νέους (52,4%) και στους μακροχρόνια ανέργους (73,6%) καταδεικνύει το υψηλό κοινωνικό κόστος της οικονομικής προσαρμογής των προηγούμενων ετών. Εν μέσω αυτού του αποδυναμωμένου δικτύου κοινωνικής συνοχής, το ποσοστό ατόμων σε κίνδυνο φτώχειας αυξήθηκε κατά 0,3 εκατ. μονάδες, φτάνοντας στο 36% του συνολικού πληθυσμού.

2.3 Οι εξελίξεις το 2015

Κατά τους πρώτους μήνες του 2015, η εφαρμογή νέου πολιτικού σχεδιασμού για την αντιμετώπιση των προβλημάτων της ελληνικής οικονομίας και η αναζήτηση νέου πλαισίου συμφωνίας με τους διεθνείς εταίρους και πιστωτές της χώρας, στάθηκε αφορμή για την αύξηση της οικονομικής αβεβαιότητας. Ως εκ τούτου, ένας νέος κύκλος δυσμενών προσδοκιών ξεκίνησε, με αποτέλεσμα τη χειροτέρευση του οικονομικού κλίματος, την επιδείνωση της ρευστότητας στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα και την επιβράδυνση της πορείας της οικονομίας προς την ανάκαμψη.

Κατά την περίοδο κατάρτισης του Κρατικού Προϋπολογισμού 2015 (Νοέμβριος 2014), ο ετήσιος ρυθμός αύξησης του πραγματικού ΑΕΠ είχε εκτιμηθεί σε 2,9% το 2015, με πρόβλεψη για περαιτέρω επιτάχυνσή του μεσοπρόθεσμα. Ωστόσο, η διαμορφούμενη οικονομική συγκυρία, που παρατάθηκε πέραν του πρώτου εξαμήνου του έτους, εν μέσω συνεχιζόμενων διαπραγματεύσεων για την οριστικοποίηση του νέου χρηματοδοτικού προγράμματος της χώρας και των σχετικών δημοσιονομικών μέτρων που απαιτούνται, σε συνδυασμό με τα διοικητικά μέτρα ελέγχων στην κίνηση κεφαλαίων, που εφαρμόστηκαν στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα στις αρχές Ιουλίου 2015, επιδείνωσε το έλλειμμα ρευστότητας στην πραγματική οικονομία, οδηγώντας σε εκτίμηση αρνητικού ρυθμού ανάπτυξης¹⁵.

Το επιδεινούμενο οικονομικό κλίμα αντανακλάται στη σημαντική υποχώρηση των δεικτών επιχειρηματικών προσδοκιών στις κατασκευές και τη βιομηχανία κατά το πρώτο 7μηνο του 2015 (58,2 μ.β. και 84,0 μ.β., αντιστοίχως, έναντι 81,3 μ.β. και 93,7 μ.β. το πρώτο 7μηνο του 2014), αλλά και του δείκτη οικονομικού κλίματος, που κυμαίνεται στο 90,2 για τους πρώτους 8 μήνες του 2015, έναντι μέσου όρου 98,8 μονάδων το αντίστοιχο διάστημα του 2014. Οι ενδείξεις που προκύπτουν από την παρατήρηση της πτώσης του δείκτη οικονομικού κλίματος λαμβάνουν μεγαλύτερη βαρύτητα αν ιδωθούν στο πλαίσιο του βελτιωμένου οικονομικού κλίματος στην Ευρωζώνη, όπου το 2015 έχουν σημειωθεί αυξήσεις του δείκτη αρκετά πάνω από το κατώφλι των 100 μ.β. (στις 104,2 μ.β. τον Αύγουστο του 2015).

¹⁵ Αρνητικός ρυθμός ανάπτυξης εντός του εύρους -2% με -4% προβλέφθηκε πρόσφατα από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για το 2015 («Αξιολόγηση του ελληνικού αιτήματος για την υποστήριξη της σταθερότητας με τη μορφή δανείου από τον ΕΜΣ, σε συνεργασία με την ΕΚΤ»).

Σύμφωνα με τα μέχρι σήμερα εποχικά διαθέσιμα στοιχεία των εθνικών λογαριασμών, το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) σε όρους όγκου κατά το 2^ο τρίμηνο του 2015 παρουσίασε αύξηση κατά 0,9% σε σχέση με το 1^ο τρίμηνο του 2015, ενώ σε σύγκριση με το 2^ο τρίμηνο του 2014, παρουσίασε αύξηση 1,6%. Τα στοιχεία του πρώτου εξαμήνου του έτους, δεν επιβεβαιώνουν την επιδείνωση που παρουσιάζουν οι δείκτες οικονομικού κλίματος. Το γεγονός αυτό οφείλεται στην αύξηση της καταναλωτικής δαπάνης. Από την ανάλυση των συνιστωσών του ΑΕΠ προκύπτει ότι η συνολική καταναλωτική δαπάνη αυξήθηκε κατά 1,1% σε σχέση με το 1^ο τρίμηνο του 2015, ενώ σε σύγκριση με το 2^ο τρίμηνο του 2014 παρουσίασε αύξηση 2,2%.

Οι σημαντικές οικονομικές εξελίξεις το πρώτο εξάμηνο του 2015 σηματοδοτούν ότι το μέγεθος της οικονομικής ανάπτυξης θα επηρεαστεί δυσμενώς, κυμαινόμενο τελικώς σε αρνητικό πεδίο το 2015:

- Πρώτον, παρά το γεγονός ότι τα διαθέσιμα εθνικολογιστικά στοιχεία του δεύτερου τριμήνου παρουσίασαν θετική μεταβολή του ΑΕΠ σε σταθερές τιμές, η εξέλιξη αυτή αναμένεται να αντιστραφεί στο δεύτερο εξάμηνο του έτους, καθώς θα υποχωρεί σταδιακά και η καταναλωτική δαπάνη, που ενίσχυσε το ΑΕΠ στο πρώτο εξάμηνο.
- Δεύτερον, η καθυστέρηση σε σχέση με την επίτευξη συμφωνίας με τους εταίρους, συνετέλεσε και στη συρρίκνωση της εισροής ρευστότητας στο τραπεζικό σύστημα και κατ'επέκταση στην ελληνική οικονομία, τόσο μέσω του Ευρωσυστήματος όσο και μέσω του Έκτακτου Μηχανισμού Ρευστότητας. Η πρόσφατη εφαρμογή των μέτρων ελέγχων στην κίνηση κεφαλαίων προκειμένου να προστατευτεί η συστημική ευστάθεια του ελληνικού τραπεζικού συστήματος εκτιμάται ότι θα φέρει περαιτέρω απώλειες σε όρους τραπεζικής πίστης, χορηγήσεων και ρευστότητας, οι οποίες θα επιδράσουν αρνητικά στις επενδύσεις, την κατανάλωση και τον εσωτερικό τουρισμό στο δεύτερο εξάμηνο του έτους.

Με αυτά τα δεδομένα το πραγματικό ΑΕΠ το 2015 αναμένεται να μειωθεί κατά 2,3%. Στην εξέλιξη αυτή αναμένεται να συμβάλει η πτώση στην ιδιωτική και τη δημόσια κατανάλωση (-1,6% και -1,2% αντίστοιχα), η σημαντική μείωση στην επενδυτική δραστηριότητα (-16,5%) καθώς και η θετική συμβολή του εξωτερικού ισοζυγίου αγαθών και υπηρεσιών (0,7%) λόγω της μεγαλύτερης πτώσης των εισαγωγών (-3,6%) σε σχέση με τις εξαγωγές (-1,5%). Σημειώνεται ότι η εκτίμηση αυτή για το ΑΕΠ μπορεί να αποδειχθεί συντηρητική και να βελτιωθεί. Η αβεβαιότητα αυτή οφείλεται στην έλλειψη διαθέσιμων στοιχείων, ιδιαίτερα για την επίπτωση των κεφαλαιακών ελέγχων στην πραγματική οικονομία, αφού τα αποτελέσματα του πρώτου εξαμήνου δεν ενσωματώνουν ακόμα την εξέλιξη των ελέγχων της κίνησης κεφαλαίων ή της υιοθέτησης των νέων δημοσιονομικών μέτρων.

Η επιδείνωση του οικονομικού κλίματος έχει συμβάλει στην αναβολή επενδυτικών σχεδίων, καθώς οι ακαθάριστες επενδύσεις παγίου κεφαλαίου μειώθηκαν κατά 10,6% σε σχέση με το 1^ο τρίμηνο του 2015, ενώ σε σχέση με το 2^ο τρίμηνο του 2014 μειώθηκαν κατά 3,3%.

Στον εξωτερικό τομέα της οικονομίας στο 2^ο τρίμηνο του 2015, μείωση κατά 1,8% σε σχέση με το 2^ο τρίμηνο του 2014 παρουσίασαν οι εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών (οι εξαγωγές αγαθών μειώθηκαν κατά 4,2% ενώ οι εξαγωγές υπηρεσιών αυξήθηκαν κατά 1,6%), ενώ μείωση κατά 3,5% παρουσίασαν την ίδια περίοδο σε σχέση με το 2^ο τρίμηνο του 2014 και οι εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών (οι εισαγωγές αγαθών μειώθηκαν κατά 4,0% και οι εισαγωγές υπηρεσιών μειώθηκαν κατά 1,1%).

Κατά το 2^ο τρίμηνο του 2015, ο αποπληθωριστής του ΑΕΠ (δείκτης τιμών) ήταν -1,28% σε μη εποχικά διορθωμένα στοιχεία, ενώ μείωση σε ετήσια βάση κατέγραψαν οι αποπληθωριστές όλων των συνιστωσών του ΑΕΠ, εκτός της δημόσιας κατανάλωσης (+0,3%). Εξ αυτών, στα χαμηλότερα αρνητικά επίπεδα κυμάνθηκε ο αποπληθωριστής της ιδιωτικής κατανάλωσης (-1,8%), των εξαγωγών αγαθών (-6,9%) και των εισαγωγών αγαθών (-10,0%)¹⁶.

Πληθωρισμός - Τιμές

Οι συνθήκες ύφεσης του 2015 αναμένεται να ασκήσουν επίσης αρνητική επίδραση στον πληθωρισμό, η οποία όμως ενδέχεται να αντισταθμιστεί σε ορισμένο βαθμό από τη μετάταξη κατηγοριών προϊόντων σε υψηλότερους συντελεστές ΦΠΑ. Συνολικά για το 2015, η εκτίμηση του βασικού μακροοικονομικού σεναρίου για τον πληθωρισμό προσεγγίζει το -0,5%, τη στιγμή που η συμπίεση των τιμών στην Ευρωζώνη εντός του έτους είναι εμφανώς μικρότερης κλίμακας. Συγκεκριμένα, ο μέσος ετήσιος ρυθμός μεταβολής των τιμών στην Ευρωζώνη (Εν.ΔΤΚ) για την περίοδο Ιανουαρίου-Αυγούστου 2015 είναι οριακά θετικός (0,04%) παραμένοντας σε θετικό έδαφος από το Μάιο 2015.

Η επιβράδυνση της οικονομικής δραστηριότητας κατά την περίοδο της δημοσιονομικής προσαρμογής μεταφράστηκε σε πτωτική τάση των τιμών (βάσει του ΔΤΚ) κατά -0,9% το 2013 και -1,3% το 2014. Την περίοδο των δύο τελευταίων ετών, ο πληθωρισμός μεταστράφηκε προς αρνητικές μέσες τιμές, οι οποίες είναι σημαντικά χαμηλότερες από τον ετήσιο μέσο όρο στην Ευρωζώνη. Το 2014, ο Εν.ΔΤΚ ήταν -1,4% στην Ελλάδα έναντι 0,4% στην Ευρωζώνη.

Ο δομικός πληθωρισμός (πυρήνας ΓΔΤΚ) συνέχισε να πέφτει κατά τη διάρκεια του 2014, με ετήσιο ρυθμό -0,7% κατά μέσο όρο, ο οποίος είναι πάντως λιγότερο αρνητικός από τον ετήσιο ρυθμό μεταβολής των τιμών -1,7% του 2013.

Εντός του 2015, οι τιμές συνέχισαν την πτωτική τους πορεία. Τον Αύγουστο 2015, ο Εν.ΔΤΚ παρουσίασε μείωση 0,4% σε σχέση με τον Αύγουστο του 2014. Αντιστοίχως, ο ΔΤΚ μειώθηκε κατά 1,5% σε σχέση με τον Αύγουστο του 2014. Για την περίοδο Ιανουαρίου-Αυγούστου 2015, κατά μέσο όρο ο πληθωρισμός ήταν -1,6% (βάσει Εν.ΔΤΚ) σε σχέση το πρώτο 8μηνο του 2014.

Την ίδια στιγμή, η συμπίεση των τιμών που έλαβε χώρα στην Ευρωζώνη από το Δεκέμβριο του 2014 ήταν μικρότερης κλίμακας. Από τον Απρίλιο του 2015 παρουσιάστηκε σταδιακή επιβράδυνση των αποπληθωριστικών πιέσεων, με τον πληθωρισμό να φτάνει στο μηδέν τον Απρίλιο (από -0,1% τον προηγούμενο μήνα), και ακολούθως να στρέφεται σε θετικό έδαφος το Μάιο (+0,3%), τον Ιούνιο (+0,2%), τον Ιούλιο (+0,2%) και τον Αύγουστο (+0,2%).

Οι πτωτικές πιέσεις στον πληθωρισμό, τόσο στην Ευρωζώνη όσο και στην Ελλάδα, οφείλονται σε μεγάλο ποσοστό στη μείωση της διεθνούς τιμής του πετρελαίου. Εντούτοις, στην περίπτωση της Ελλάδας επιδρούν και άλλοι οικονομικοί παράγοντες, όπως η συνεχιζόμενη μείωση της εγχώριας ζήτησης από το 2008. Αρκούντως ενδιαφέρον είναι ότι οι παράγοντες αυτοί ενδέχεται να προκαλέσουν έναν νέο κύκλο αποπληθωριστικών πιέσεων στην Ελλάδα, με έναυσμα την οικονομική αβεβαιότητα και την εφαρμογή των προαπαιτούμενων δημοσιονομικών μέτρων ενόψει του νέου χρηματοδοτικού προγράμματος της χώρας. Αυτός ο νέος κύκ-

¹⁶ Ο ιδιαίτερα αρνητικός αποπληθωριστής των εισαγωγών αγαθών, ειδικότερα, συσχετίζεται άμεσα με τη συνεχιζόμενη πτωτική τάση στη διεθνή τιμή του πετρελαίου.

λος αποπληθωρισμού αναμένεται πάντως να μετριαστεί έως και να αντισταθμιστεί από την πρόσφατη αύξηση στους συντελεστές του ΦΠΑ.

Απασχόληση - Ανεργία

Η ύφεση στην ελληνική οικονομία είχε σημαντικές επιπτώσεις στην αγορά εργασίας. Οι ενδείξεις σταδιακής μείωσης της ανεργίας, που εμφανίστηκαν μέσα στο 2014, υπήρξαν ασθενείς. Βάσει των τριμηνιαίων (μη εποχικά διορθωμένων) στοιχείων της έρευνας εργατικού δυναμικού, το ποσοστό των ανέργων έφτασε στο ανώτερο σημείο του το 2013, αντιστοιχώντας στο 27,5% ή 1,33 εκατ. άτομα, ενώ το 2014 είχε μέσο όρο 26,5%, παρουσιάζοντας μικρά σημάδια πτωτικής τάσης (κατά 1 ποσοστιαία μονάδα σε ετήσια βάση). Το ποσοστό ανεργίας των νέων επίσης μειώθηκε μέσα στο 2014, κατά 5,6 ποσοστιαίες μονάδες σε σχέση με το 2013, αντιστοιχώντας σε 52,7%. Επιπλέον, η συνολική απασχόληση σημείωσε αύξηση κατά 0,7%, έναντι μείωσης κατά 4,9% το 2013. Παρόλα αυτά, η ανεργία παραμένει σε ιδιαίτερα υψηλά επίπεδα, ενώ η διάρθρωσή της και τα υψηλά ποσοστά της στους νέους και στους μακροχρόνια άνεργους καταδεικνύουν το υψηλό κοινωνικό κόστος της οικονομικής προσαρμογής. Ενδεικτικό στοιχείο για τη διάρθρωση της ανεργίας είναι ότι το 2014 κατά μέσο όρο το 73,6% των ανέργων ήταν μακροχρόνια άνεργοι.

Σύμφωνα με τα διαθέσιμα (εποχικά διορθωμένα) μηνιαία στοιχεία για το 2015 (ΕΛΣΤΑΤ), το ποσοστό ανεργίας συνεχίζει να μειώνεται οριακά, παραμένοντας σε αυτή την ελαφρώς πτωτική πορεία από το Μάιο του 2014. Τον Ιούνιο του 2015 η ανεργία μειώθηκε στο 25,2%, κατά 1,4 μονάδες μειωμένη σε σχέση με τον Ιούνιο του 2014 (26,6%) δείχνοντας ότι η αργή τάση μείωσης του ποσοστού ανεργίας παραμένει και κατά το μήνα αυτό. Την περίοδο Ιανουαρίου-Ιουνίου 2015 μειώθηκε στο 25,6% έναντι 27,0% την αντίστοιχη περίοδο του 2014.

Το ποσοστό ανεργίας για το 2^ο τρίμηνο του 2015 μειώθηκε στο 24,6% (κατά 2,0 εκατ. μονάδα ως προς το 1^ο τρίμηνο του 2015 που ήταν 26,6%) επίσης μειωμένο έναντι του 2^ο τριμήνου του 2014 (26,6%).

Επίσης, το ποσοστό των μακροχρόνια ανέργων¹⁷ κατά το 2^ο τρίμηνο του 2015 μειώθηκε στο 73,1% του συνόλου των ανέργων, σε σχέση με το 2^ο τρίμηνο του 2014 (74,4%). Επιπλέον, το ποσοστό ανεργίας των νέων (15-24) το 2^ο τρίμηνο του 2015 μειώθηκε στο 49,5%, έναντι του 52% το αντίστοιχο τρίμηνο του 2014.

Νομισματικές και πιστωτικές εξελίξεις στην Ελλάδα

Μετά την υποτονική ανάκαμψη που σημείωσε το 2014, ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής του νομισματικού μεγέθους που αποτελεί την ελληνική συμβολή στο M3 της ζώνης του ευρώ (εκτός του νομίσματος σε κυκλοφορία) παρουσίασε απότομη επιβράδυνση από το Δεκέμβριο του 2014 καταγράφοντας μέχρι τον Ιούλιο του 2015 προοδευτικά ολοένα και περισσότερο αρνητικές τιμές. Ειδικότερα, ο ρυθμός αυτός διαμορφώθηκε σε -27,0% τον Ιούλιο του 2015 έναντι -2,2% το Δεκέμβριο του 2014. Ο ετήσιος ρυθμός αύξησης των καταθέσεων διάρκειας μίας ημέρας ενισχύθηκε σε 2,9% τον Ιούλιο του 2015 από 1,6% το Δεκέμβριο του 2014, αλλά ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής των καταθέσεων προθεσμίας έως 2 ετών υποχώρησε σε -45,9% από -4,4% στο τέλος του 2014.

Οι τραπεζικές καταθέσεις των μη χρηματοπιστωτικών επιχειρήσεων και των νοικοκυριών, παρουσίασαν από το Δεκέμβριο του 2014, υψηλές επαναλαμβανόμενες εκροές που συνολικά

¹⁷ Σε μη εποχικά διορθωμένα στοιχεία βάσει της τριμηνιαίας Έρευνας Εργατικού Δυναμικού.

στη διάρκεια της περιόδου Δεκεμβρίου 2014-Ιουλίου 2015 ανήλθαν σε 42,1 δισ. ευρώ. Το κλίμα αβεβαιότητας που επικράτησε ενόψει των εκλογών στις αρχές του 2015 και ακολούθως σχετικά με την πορεία των διαπραγματεύσεων με τους διεθνείς πιστωτές της χώρας, οδήγησε τους αποταμιευτές σε μαζικές αναλήψεις καταθέσεων. Η μείωση των καταθέσεων μετριάστηκε αισθητά με την επιβολή περιορισμών στις αναλήψεις στα τέλη Ιουνίου 2015. Η αβεβαιότητα περιορίστηκε με τη σύναψη της συμφωνίας των αρχηγών των κρατών-μελών της ζώνης του ευρώ στις 13 Ιουλίου 2015 και κατόπιν με την υπογραφή του τρίτου προγράμματος οικονομικής προσαρμογής. Η εδραίωση εμπιστοσύνης στις προοπτικές της ελληνικής οικονομίας σε συνδυασμό με την πρόοδο της ανακεφαλαιοποίησης των τραπεζών και των άλλων προβλεπόμενων μέτρων διασφάλισης της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας θα συντελέσουν σταδιακά σε επιστροφή αποθησαυρισμένων τραπεζογραμματίων και κεφαλαίων από το εξωτερικό.

Ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής του υπολοίπου της χρηματοδότησης προς τον τομέα της Γενικής Κυβέρνησης από τις τράπεζες που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα, έγινε και πάλι θετικός το Δεκέμβριο του 2014 μετά από μία περίοδο δύο και πλέον ετών. Ειδικότερα, ο ρυθμός αυτός διαμορφώθηκε σε 19,7% τον Ιούλιο του 2015 από 7,3% το Δεκέμβριο του 2014. Η διαμόρφωση του ρυθμού σε θετικές τιμές αντικατοπτρίζει κυρίως την ενίσχυση των τοποθετήσεων των εγχώριων τραπεζών σε έντοκα γραμμάτια, αλλά και την αύξηση των τραπεζικών δανείων προς τον εν λόγω τομέα, καθώς από το Σεπτέμβριο του 2014 μέχρι τον Ιούνιο του 2015 δεν εισέρευσαν δανειακοί πόροι προς την Ελλάδα από τους διεθνείς πιστωτές.

Αναφορικά με την τραπεζική χρηματοδότηση του ιδιωτικού μη χρηματοπιστωτικού τομέα της οικονομίας, ο ετήσιος ρυθμός μείωσης των τραπεζικών πιστώσεων προς τα νοικοκυριά (ιδιώτες-ιδιωτικά μη κερδοσκοπικά ιδρύματα) επιταχύνθηκε ελαφρά και διαμορφώθηκε σε -3,1% τον Ιούλιο του 2015 έναντι -2,9% το Δεκέμβριο του 2014. Ο ετήσιος ρυθμός συρρίκνωσης των τραπεζικών πιστώσεων προς τις μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις ο οποίος περιοριζόταν σταδιακά από το Φεβρουάριο του 2014, εντάθηκε τον Ιούλιο του 2015, λόγω της τραπεζικής αργίας και της επιβολής των περιορισμών στη μεταφορά κεφαλαίων και υποχώρησε σε -1,1% έναντι -0,7% τον Ιούνιο του 2015 και -3,3% το Δεκέμβριο του 2014. Η τάση περιορισμού του ρυθμού μείωσης της τραπεζικής χρηματοδότησης προς τις μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις είναι συνεπής, από την πλευρά της ζήτησης, με την έναρξη της οικονομικής ανάκαμψης το 2014 που συνεχίστηκε μέχρι το β' τρίμηνο του 2015, καθώς και με την υποχώρηση πολλών δανειακών επιτοκίων. Από την πλευρά της προσφοράς, ο περιορισμός του ρυθμού μείωσης της χρηματοδότησης είναι συνεπής με την προηγηθείσα ανακεφαλαιοποίηση και αναδιάταξη των τραπεζών, την ευνοϊκή επίπτωση από τη συμμετοχή τους στις στοχευμένες πράξεις πιο μακροπρόθεσμης αναχρηματοδότησης της ΕΚΤ όπως εξάλλου και τη στήριξή τους με έκτακτη χρηματοδότηση. Ωστόσο, ο περιορισμός του αποθέματος των μη εξυπηρετούμενων δανείων μέσω θεσμικής επίλυσης του προβλήματος αυτού παραμένει βασική παράμετρος για την ουσιαστική ενίσχυση της πιστοδοτικής ικανότητας των τραπεζών.

Τα επιτόκια των νέων τραπεζικών καταθέσεων στην Ελλάδα, τα οποία ακολουθούσαν πτωτική τάση από τα μέσα του 2012, διατηρήθηκαν κατ' ουσίαν σταθερά στη διάρκεια του α' εξαμήνου του 2015 αλλά αποκλιμακώθηκαν απότομα τον Ιούλιο λόγω της επιβολής των περιορισμών στις αναλήψεις από τραπεζικές καταθέσεις. Το επιτόκιο στη σημαντικότερη κατηγορία καταθέσεων, δηλαδή εκείνων με συμφωνημένη διάρκεια έως 1 έτος από τα νοικοκυριά, κατέγραψε συνολικά μείωση στη διάρκεια της εξεταζόμενης περιόδου κατά 37 μονάδες βάσης και τον Ιούλιο του 2015 διαμορφώθηκε σε 1,31%.

Τα επιτόκια των νέων τραπεζικών δανείων υποχώρησαν το επτάμηνο Ιανουαρίου-Ιουλίου 2015 στις περισσότερες κατηγορίες, εξέλιξη η οποία είναι συνεπής με την καθοδική πορεία των επιτοκίων στην αγορά χρήματος και τη διαμόρφωση των επιτοκίων Euribor σε πολύ χαμηλά (αρνητικά) επίπεδα λόγω του προγράμματος ποσοτικής χαλάρωσης της ΕΚΤ, αλλά και την ευνοϊκή επίδραση των χαμηλότοκων προγραμμάτων του ΕΤΕΑΝ και της ΕΤΕπ στο κόστος δανεισμού των επιχειρήσεων. Αναλυτικότερα, το μέσο επιτόκιο των δανείων προς τις μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις μειώθηκε κατά 32 μονάδες βάσης και διαμορφώθηκε σε 4,78% τον Ιούλιο του 2015, ενώ το αντίστοιχο επιτόκιο των δανείων προς τα νοικοκυριά (ιδιώτες και ιδιωτικά μη κερδοσκοπικά ιδρύματα) σημείωσε μείωση κατά 20 μονάδες βάσης σε 4,56%. Τα ex post πραγματικά επιτόκια των τραπεζικών δανείων κατέγραψαν μείωση, σε όλες τις επιμέρους κατηγορίες λόγω της επιβράδυνσης του ρυθμού υποχώρησης των τιμών. Ειδικότερα, το πραγματικό επιτόκιο των δανείων προς μη χρηματοπιστωτικές επιχειρήσεις υποχώρησε κατά 160 μονάδες βάσης σε 6,04% τον Ιούλιο του 2015 και το αντίστοιχο επιτόκιο των δανείων προς τα νοικοκυριά κατά 148 μονάδες βάσης φθάνοντας το 5,82%.

2.4 Οι προοπτικές το 2016

Πίνακας 1.2 Βασικά μεγέθη της Ελληνικής Οικονομίας (% ετήσιες μεταβολές, σταθερές τιμές)			
	2014	2015**	2016**
Πραγματικό ΑΕΠ	0,8	-2,3	-1,3
Ιδιωτική κατανάλωση	1,3	-1,6	-2,4
Δημόσια κατανάλωση	-0,9	-1,2	-2,1
Ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου	2,7	-16,5	4,5
Εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών	9,0	-1,5	-1,0
Εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών	7,4	-3,6	0,0
Αποπληθωριστής ΑΕΠ	-2,6	-0,7	1,1
Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή	-1,4	-0,5	1,3
Απασχόληση*	0,7	-1,6	-1,0
Ποσοστό ανεργίας*	24,6	25,4	25,8

* Σε εθνικολογιστική βάση

** Προβλέψεις

Το 2016 η ύφεση στην ελληνική οικονομία αναμένεται να συνεχιστεί (-1,3%) λόγω της μεταφερόμενης επίδρασης από την ύφεση του 2015. Η αποκατάσταση της εμπιστοσύνης στην ελληνική οικονομία και η άρση των περιορισμών μπορεί να επιτρέψει την επιστροφή σε θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης από το τρίτο τρίμηνο του 2016. Αντίστοιχη με την ηπιότερη ύφεση, σε σχέση με το 2015, προβλέπεται να είναι η εξέλιξη των βασικών προσδιοριστικών μεγεθών του ΑΕΠ. Ειδικότερα, η ιδιωτική κατανάλωση αναμένεται να συρρικνωθεί την περίοδο 2016 κατά 2,4%. Η δημόσια κατανάλωση εκτιμάται ότι θα παρουσιάσει μείωση 2,1%, δεδομένης της ανάγκης για περαιτέρω εξοικονόμηση δημοσίων δαπανών. Ο ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου αναμένεται να παρουσιάσει άνοδο κατά 4,5%, λόγω της αύξησης της πιστωτικής ρευστότητας στην οικονομία και της αξιοποίησης των ευρωπαϊκών επενδυτικών πόρων.

Η επιβράδυνση των εξαγωγών και εισαγωγών αγαθών και υπηρεσιών που προβλέπεται βραχυπρόθεσμα (κυρίως λόγω των πρόσφατων ελέγχων στην κίνηση κεφαλαίων) αναμένεται να αποκατασταθεί βαθμιαία. Η συμβολή του εξωτερικού ισοζυγίου στην αύξηση του ΑΕΠ αναμένεται θετική το 2016, στις +0,31 εκατοστιαίες μονάδες. Η πτωτική τάση των τιμών αναμένεται να αναστραφεί από το 2016, ενώ ο δείκτης ανεργίας σε εθνικολογιστική βάση εκτιμάται ότι θα σημειώσει βραχυπρόθεσμη επιδείνωσή.

Καθοριστικό ρόλο για τις εξελίξεις το 2016 θα διαδραματίσουν οι στόχοι για την ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών, και την αναδιάρθρωση του δημόσιου χρέους, καθώς αποτελούν τα κρίσιμα βήματα για τη σταδιακή αποκατάσταση της τραπεζικής πίστης, την ενίσχυση της ρευστότητας στην οικονομία και την σταθερότητα του οικονομικού περιβάλλοντος. Η επίτευξη των στόχων αυτών αναμένεται να βοηθήσει στην επαναφορά της οικονομίας σε πορεία ανάκαμψης μεσοπρόθεσμα, μέσω της ώθησης των επενδύσεων και της αναζωογόνησης της εγχώριας ζήτησης.

Προφανώς, οι εκτιμήσεις αυτές ίσως αναθεωρηθούν με την δημοσιοποίηση περισσότερων στοιχείων για το 2015, τα οποία θα επιτρέψουν τη διαμόρφωση μιας καλύτερης εικόνας για τις επιπτώσεις των κεφαλαιακών ελέγχων και των δημοσιονομικών μέτρων στην πραγματική οικονομία.

2.5 Μακροοικονομικοί και δημοσιονομικοί κίνδυνοι

Οι μακροοικονομικοί και δημοσιονομικοί κίνδυνοι για το 2016 σχετίζονται ως επί το πλείστον με ενδογενείς παράγοντες της οικονομίας που επιδρούν δυσμενώς στη σταθερότητα του οικονομικού περιβάλλοντος, την πολιτική και χρηματοπιστωτική ευστάθεια, την ανάπτυξη θετικών προσδοκιών για την πραγματική οικονομία, και την προσπάθεια δημοσιονομικής εξυγίανσης.

Κατ' επαγωγή, η αντιμετώπιση των κινδύνων αυτών, προκειμένου να είναι δυνατή η δημιουργία συνθηκών ανάκαμψης από το 2017, προϋποθέτει:

- τη διασφάλιση της κεφαλαιακής επάρκειας και επάρκειας ρευστότητας στο τραπεζικό σύστημα, μέσω της επιτυχούς ανακεφαλαιοποίησης των ελληνικών πιστωτικών ιδρυμάτων και την αντιμετώπιση του προβλήματος των μη εξυπηρετούμενων δανείων,
- την υλοποίηση δομικών μεταρρυθμίσεων στην ελληνική οικονομία με στόχο την εξάλειψη των στρεβλώσεων και την αύξηση της παραγωγικότητας,
- τη διασφάλιση της σταθερότητας στο πολιτικό περιβάλλον προκειμένου να ομαλοποιηθούν οι προσδοκίες για την ελληνική οικονομία,
- την παγίωση της βελτίωσης των δημοσιονομικών αποτελεσμάτων, ώστε βαθμιαία να επιστρέψει η δυνατότητα χρηματοδότησης της ελληνικής οικονομίας μέσω των διεθνών αγορών, και
- την ενίσχυση του δικτύου κοινωνικής συνοχής, με παράλληλη ανακατανομή των βαρών της δημοσιονομικής προσαρμογής μεταξύ κοινωνικών ομάδων με τρόπο κοινωνικά δίκαιο.

Πέραν των ενδογενών παραγόντων, οι εξωγενείς παράγοντες που σχετίζονται με τους μακροοικονομικούς και δημοσιονομικούς κινδύνους της ελληνικής οικονομίας, συνοψίζονται στην ακόμη ασταθή ισορροπία της παγκόσμιας οικονομίας, η οποία συνδέεται με τις παρατεταμένες επιπτώσεις της παγκόσμιας ύφεσης των προηγούμενων ετών, στις προοπτικές της παγκόσμιας οικονομίας και την αντίστοιχη αστάθεια των χρηματοοικονομικών αγορών. Τέλος, ενδεχόμενες δυσμενείς γεωπολιτικές εξελίξεις (με αναφορά, για παράδειγμα, στην Ουκρανία, την Κίνα, ή τη Μέση Ανατολή) είναι επίσης ένας παράγοντας κινδύνου για την ελληνική οικονομία.

ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

1. Εκτιμήσεις 2015

Το έτος 2014, το πρωτογενές αποτέλεσμα (προ τόκων) της Γενικής Κυβέρνησης σε όρους Προγράμματος Οικονομικής Πολιτικής, διαμορφώθηκε σε πλεόνασμα ύψους 630 εκατ. ευρώ ή 0,4% του ΑΕΠ, μειωμένο κατά 2,7 δισ. ευρώ περίπου σε σχέση με το στόχο του Προϋπολογισμού που είχε εκτιμηθεί σε 3,3 δισ. ευρώ ή 1,8% του ΑΕΠ. Η δημοσιονομική αυτή εξέλιξη αποδίδεται κυρίως στη μείωση, σε σχέση με τους στόχους του Προϋπολογισμού, των φορολογικών εσόδων κατά 1,2 δισ. ευρώ, στην αύξηση των επιστροφών φόρων (σε εθνικολογιστική βάση) κατά 475 εκατ. ευρώ, στη μείωση του ταμειακού ισοζυγίου του ΠΔΕ κατά 416 εκατ. ευρώ, στη μείωση (σε εθνικολογιστική βάση) των απαιτήσεων και των προκαταβολών από την ΕΕ για το ΠΔΕ κατά 377 εκατ. ευρώ, στη μείωση (σε εθνικολογιστική βάση) του ισοζυγίου των ΟΤΑ κατά 114 εκατ. ευρώ και των ΟΚΑ κατά 273 εκατ. ευρώ.

Για το έτος 2015 το πρωτογενές αποτέλεσμα της Γενικής Κυβέρνησης σε όρους Προγράμματος, είχε εκτιμηθεί στον Προϋπολογισμό (Νοέμβριος 2014) ότι θα διαμορφωθεί σε 5,6 δισ. ευρώ ή 3% του ΑΕΠ, ενώ με βάση τη μεθοδολογία του Ευρωπαϊκού Συστήματος Λογαριασμών (ESA) είχε εκτιμηθεί σε 7,4 δισ. ευρώ ή 4% του ΑΕΠ.

Με δεδομένα:

- την έλλειψη χρηματοδότησης της χώρας κατά το 8μηνο Ιανουαρίου-Αυγούστου από το Μηχανισμό Στήριξης για την εξυπηρέτηση των δανειακών υποχρεώσεων, γεγονός που επέβαλε την εξυπηρέτηση του δημόσιου χρέους από τα κρατικά διαθέσιμα στερώντας πόρους που προορίζονταν για τον πραγματικό τομέα της οικονομίας με σημαντικά πολλαπλασιαστικά δημοσιονομικά και αναπτυξιακά οφέλη (εξόφληση ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων και επιστροφές φόρων) καθώς και για αμιγώς αναπτυξιακούς σκοπούς (δαπάνες ΠΔΕ),
- τη μεταφορά της αρνητικής επίπτωσης έναντι των στόχων από το 2014 στο 2015 και
- τις πρόσφατες εξελίξεις στο χρηματοπιστωτικό τομέα,

διαμορφώθηκαν ιδιαίτερα πειστικές δημοσιονομικές και χρηματοδοτικές συνθήκες για την εκτέλεση του Προϋπολογισμού.

Με βάση τα στοιχεία της εκτέλεσης του Κρατικού Προϋπολογισμού για το 8μηνο Ιανουαρίου-Αυγούστου 2015, σε ταμειακή βάση, το πρωτογενές αποτέλεσμα διαμορφώθηκε σε πλεόνασμα ύψους 3,8 δισ. ευρώ, αυξημένο κατά 0,5 δισ. ευρώ έναντι του στόχου, ενώ το ισοζύγιο του Κρατικού Προϋπολογισμού σε έλλειμμα 1,1 δισ. ευρώ έναντι στόχου για έλλειμμα 1,7 δισ. ευρώ. Ειδικότερα:

- Τα καθαρά έσοδα του Κρατικού Προϋπολογισμού ανήλθαν σε 30,7 δισ. ευρώ παρουσιάζοντας μείωση κατά 4,2 δισ. ευρώ έναντι του στόχου, εκ των οποίων ποσό 1,7 δισ. ευρώ αφορά την υστέρηση στα έσοδα από ANFAs & SMPs και ποσό 917 εκατ. ευρώ αφορά την υστέρηση των φόρων στην περιουσία, που οφείλεται στην καθυστέρηση βεβαίωσης και τη μη είσπραξη των δύο πρώτων δόσεων του ΕΝΦΙΑ.

- Οι δαπάνες του Κρατικού Προϋπολογισμού ανήλθαν στα 31,9 δισ. ευρώ και παρουσιάζονται μειωμένες κατά 4,7 δισ. ευρώ έναντι του στόχου. Οι δαπάνες του Τακτικού Προϋπολογισμού είναι μειωμένες κατά 3,2 δισ. ευρώ έναντι του στόχου, κυρίως λόγω της μείωσης των πρωτογενών δαπανών κατά 2,8 δισ. ευρώ, ενώ οι δαπάνες του ΠΔΕ είναι μειωμένες κατά 1,5 δισ., κυρίως λόγω του επαναπροσδιορισμού του ταμειακού προγραμματισμού με βάση τις ταμειακές συνθήκες που επικρατούσαν στους προηγούμενους μήνες.

Υπό την προϋπόθεση ότι η ταμειακή ρευστότητα θα αποκατασταθεί με την ομαλή χρηματοδότηση από το Μηχανισμό Στήριξης για την αποπληρωμή ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων και την εξυπηρέτηση του δημοσίου χρέους με βάση τα συμφωνηθέντα, εκτιμάται ότι σε όρους της Σύμβασης Οικονομικής Συμφωνίας το πρωτογενές αποτέλεσμα της Γενικής Κυβέρνησης θα διαμορφωθεί σε έλλειμμα ύψους -418 εκατ. ευρώ ή -0,24% του ΑΕΠ, έναντι στόχου για έλλειμμα -434 εκατ. ευρώ ή -0,25% βελτιωμένο κατά 17 εκατ. ευρώ.

Σύμφωνα με τη μεθοδολογία του Ευρωπαϊκού Συστήματος Λογαριασμών (ESA) εκτιμάται ότι θα διαμορφωθεί σε 1,3 δισ. ευρώ ή 0,8% του ΑΕΠ.

Η δημοσιονομική στρατηγική για το 2015 περιλαμβάνει την υλοποίηση των αναγκαίων διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων και θεσμικών αλλαγών καθώς και την περαιτέρω αναδιάρθρωση του δημόσιου τομέα, προκειμένου να διευκολυνθεί η επίτευξη των στόχων της Συμφωνίας.

Τέλος σημειώνεται ότι στο 2015 έχουν περιληφθεί μεταξύ άλλων και:

- η αυξημένη δαπάνη για την χορήγηση του ΕΚΑΣ,
- η αυξημένη επιχορήγηση στα νοσοκομεία για την εξόφληση ληξιπρόθεσμων οφειλών,
- η δαπάνη για την έκτακτη οικονομική ενίσχυση των οικονομικά ασθενέστερων για την αντιμετώπιση των συνεπειών της ανθρωπιστικής κρίσης,
- η επίτευξη του στόχου των δαπανών του ΠΔΕ, ύψους 6,4 δισ. ευρώ και
- η δαπάνη διενέργειας των εκλογών και του δημοψηφίσματος.

**Πίνακας 2.1 Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης σύμφωνα με τη μεθοδολογία
European System of Accounts (ESA)
(ποσά σε εκατ. ευρώ)**

	2014	2015		2016 ⁽²⁾
	Προσωρινά Στοιχεία	Προϋπ/σμός ⁽¹⁾	Εκτίμηση	Πρόβλεψη
I. Έσοδα (1+2)	51.353	55.603	53.480	53.344
1. Καθαρά έσοδα τακτικού προϋπολογισμού (α+β-γ+δ+ε)	46.638	50.871	49.052	49.462
α. Τακτικά έσοδα (1+2+3+4)	48.017	50.324	46.765	48.400
1. Άμεσοι φόροι	20.664	21.880	19.103	19.926
2. Έμμεσοι φόροι	23.784	25.153	24.059	24.874
3. Απολήψεις από ΕΕ	196	231	190	213
4. Μη φορολογικά έσοδα	3.373	3.060	3.412	3.387
β. Μη τακτικά έσοδα	1.237	832	1.472	576
γ. Επιστροφές φόρων	3.581	2.877	3.370	3.203
δ. Ειδικά έσοδα από εκχώρηση αδειών και δικαιωμάτων	384	577	303	1.999
ε. Μεταφορά εσόδων από ΑΝΦΑ	580	2.015	3.882	1.691
2. Έσοδα ΠΔΕ (α+β)	4.715	4.732	4.428	3.882
α. Εισροές από ΕΕ	4.649	3.982	3.898	3.632
β. Ίδια έσοδα	66	750	530	250
II. Δαπάνες (1+2)	56.207	55.705	55.690	55.685
1. Δαπάνες τακτικού προϋπολογισμού (α+β+γ+δ+ε+6)	49.615	49.305	49.290	48.935
α. Πρωτογενείς δαπάνες (1+2+3+4+5)	41.919	41.887	41.949	41.735
1. Μισθοί και συντάξεις	18.479	18.766	18.813	18.555
2. Ασφάλιση, περίθαλψη και κοινωνική προστασία	14.450	13.931	14.489	13.793
3. Λειτουργικές και άλλες δαπάνες	5.697	5.394	5.553	5.130
4. Αποδόσεις προς τρίτους	3.293	2.796	2.792	3.257
5. Αποθεματικό		1.000	302	1.000
6. Δαπάνες ανάληψης δανείων από τον ΕΜΣ και παράλληλες δαπάνες εξυπηρέτησης δημόσιου χρέους	82	0	200	140
β. 1. Εγγυήσεις σε Γενική Κυβέρνηση (σε καθαρή ταμειακή βάση)	442	667	660	380
2. Εγγυήσεις εκτός Γενικής Κυβέρνησης	145	151	60	152
γ. Τόκοι (σε καθαρή ταμειακή βάση)	5.528	5.900	5.830	5.930
δ. Ταμειακές πληρωμές για εξοπλιστικές δαπάνες	345	700	590	598
ε. Χρηματοδοτήσεις για πληρωμές ληξιπροθέσμων	1.152			
2. ΠΔΕ (α+β)	6.592	6.400	6.400	6.750
α. Συγχρηματοδοτούμενο σκέλος	5.882	5.700	5.700	6.000
β. Εθνικό σκέλος	710	700	700	750
III. Ταμειακό ισοζύγιο Κρατικού Προϋπολογισμού	-4.854	-103	-2.210	-2.340
% ΑΕΠ	-2,7%	-0,1%	-1,3%	-1,3%
III.α. Ταμειακό πρωτογενές αποτέλεσμα Κρατικού Προϋπολογισμού (III-γ)	674	5.797	3.620	3.590
% ΑΕΠ	0,4%	3,1%	2,1%	2,1%
Εθνικολογιστικές προσαρμογές κεντρικής διοίκησης (1+2)	-2.903	-3.285	-3.446	-2.314
1. Εθνικολογιστικές προσαρμογές - Έσοδα	-65	-1.470	-2.085	-2.331
Επιστροφές φορολογικών εσόδων	-230	-200	-230	0
Έκτακτη εισφορά μέσω ΔΕΗ	-998	0	0	0
Ενιαίος Φόρος Ιδιοκτησίας Ακινήτων (ΕΝΦΙΑ)	645	-737	312	-957
Φορολογικά έσοδα	-234	274	-116	87
Πρόωρη ανανέωση αδειών και παραχωρήσεων		-285		
Διαφορά ταμειακών - δεδουλευμένων από σχήμα στήριξης Τραπεζών	100			
Μεταφορά εσόδων από μεταφορά αποδόσεων από τη διακράτηση Ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου στα χαρτοφυλάκια Κεντρικών Τραπεζών του Ευρω-συστήματος (ΑΝΦΑ)	1.832	83	-1.796	-30
Διαφορά απαιτήσεων εισπράξεων από ΕΕ	-1.237	-397	266	259
Εκπομπές ρύπων	134	0	0	0
Προκαταβολές από ΕΕ	-76	-200	-450	-275
Άλλες προσαρμογές	-51	-8	-2	40
Έσοδα αποκρατικοποιήσεων	50		-71	-1.455
2. Εθνικολογιστικές προσαρμογές - Δαπάνες	-2.838	-1.815	-1.361	17
Εξοπλιστικά προγράμματα (διαφορά πληρωμών-παραλαβών)	-893	-355	-612	8
Διαφορά απλήρωτων οφειλών Κράτους με 31/12 προηγούμενου έτους	-46	80	100	50

Πίνακας 2.1 Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης σύμφωνα με τη μεθοδολογία European System of Accounts (ESA) (ποσά σε εκατ. ευρώ)				
	2014	2015		2016 ⁽²⁾
	Προσωρινά Στοιχεία	Προϋπ/σμός ⁽¹⁾	Εκτίμηση	Πρόβλεψη
Καθαρή εξοικονόμηση από εργασιακή εφεδρεία/κινητικότητα (αφορά τη Γενική Κυβέρνηση)		134	58	60
Ατακτοποιήτες προκαταβολές	-66			
Υπόλοιπο λογαριασμών εκτός προϋπολογισμού	-39			
Δεδουλευμένοι τόκοι	-1.692	-2.000	-1.120	-1.070
Λογαριασμοί Θησαυροφυλακίου	312	160	190	160
ΕΛΕΓΕΠ	-73	-108	-65	-25
Συμμετοχή σε αυξήσεις μετοχικού κεφαλαίου (επιδότησεις)	-58	-32	-20	-25
Προσαρμογή στο έλλειμμα εγγυημένων δανείων ΟΔΙΕ	16	15	16	16
Πολυτεχνικά ΟΓΑ	-151		10	
Δαπάνες αποκρατικοποιήσεων	-1			
Πληρωμές (-) στην / Επιστροφές (+) από ΕΕ	133	133		
Αναδρομικά δικαστικών 2003-2007	116		17	
Αναδρομικά δικαστικών και ενστόλων 2012-2014	-418	138	163	149
Προσαρμογή ΕΛΣΤΑΤ στο working balance	1			
Άλλες προσαρμογές	21	20	20	30
Δαπάνες αντιμετώπισης ανθρωπιστικής κρίσης υπό κατανομή			-117	
Μείωση αμυντικών και λοιπών δαπανών που δεν έχει κατανεμηθεί				355
Ασφαλιστική μεταρρύθμιση συντάξεων Δημοσίου				300
Μη μισθολογικές δαπάνες (Γενική Κυβέρνηση)				9
Έσοδα Κρατικού Προϋπολογισμού κατά ESA	51.287	54.132	51.394	51.013
Δαπάνες Κρατικού Προϋπολογισμού κατά ESA	59.045	57.520	57.050	55.668
Πρωτογενές αποτέλεσμα Κρατικού Προϋπολογισμού κατά ESA	-537	4.512	1.294	2.346
% ΑΕΠ	-0,3%	2,4%	0,7%	1,4%
Ισοζύγιο Κρατικού Προϋπολογισμού κατά ESA	-7.757	-3.388	-5.656	-4.654
% ΑΕΠ	-4,3%	-1,8%	-3,3%	-2,7%
Ισοζύγιο νομικών προσώπων πλην ΔΕΚΟ	1.116	1.374	404	1.092
ΑΚΑΓΕ	900	1.117	902	928
Λοιπά νομικά πρόσωπα	216	257	-498	164
Ισοζύγιο επαναταξινομημένων ΔΕΚΟ	681	853	567	554
Ισοζύγιο νοσοκομείων - ΠΕΔΥ	-53	70	363	33
Εθνικολογιστικές προσαρμογές νοσοκομείων	106	518	21	373
Ισοζύγιο νοσοκομείων - ΠΕΔΥ κατά ESA	53	588	384	406
Έλλειμμα Κεντρικής Κυβέρνησης κατά ESA	-5.907	-573	-4.300	-2.602
Ισοζύγιο ΟΤΑ	112	709	238	154
Εθνικολογιστικές προσαρμογές ΟΤΑ	229	144	11	136
Λοιπές Προσαρμογές ΟΤΑ	184	10	-10	10
Ισοζύγιο ΟΤΑ κατά ESA	524	863	239	300
Ισοζύγιο ΟΚΑ εκτός νοσοκομείων	-275	-968	-1.672	-2.559
Εθνικολογιστικές προσαρμογές ΟΚΑ εκτός νοσοκομείων	1.231	218	157	884
Ισοζύγιο ΟΚΑ εκτός νοσοκομείων κατά ESA	956	-750	-1.515	-1.675
Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης κατά ESA	-4.427	-459	-5.576	-3.977
% ΑΕΠ	-2,5%	-0,2%	-3,2%	-2,3%
Τόκοι Γενικής Κυβέρνησης	6.986	7.867	6.911	6.919
% ΑΕΠ	3,9%	4,3%	4,0%	4,0%
Πρωτογενές αποτέλεσμα Γενικής Κυβέρνησης κατά ESA	2.559	7.408	1.335	2.942
% ΑΕΠ	1,4%	4,0%	0,8%	1,7%
ΑΕΠ	179.081	184.870	173.737	173.365

(1) Προϋπολογισμός 2015 σύμφωνα με τις προβλέψεις 2015 του Πίνακα 3.2 της Εισηγητικής Έκθεσης Προϋπολογισμού 2015.

(2) Στο έτος 2016 δεν περιλαμβάνεται πρόγραμμα εξόφλησης ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων.

**Πίνακας 2.2 Πρωτογενές αποτέλεσμα Γενικής Κυβέρνησης
σύμφωνα με τη μεθοδολογία της Σύμβασης Οικονομικής Συμφωνίας
(ποσά σε εκατ. ευρώ)**

	2014	2015		2016 ⁽²⁾
	Προσωρινά Στοιχεία	Προϋπ/σμός ⁽¹⁾	Εκτίμηση	Πρόβλεψη
1. Πρωτογενές αποτέλεσμα Γενικής κυβέρνησης σύμφωνα με τη μεθοδολογία ESA (μεταφορά από πίνακα 2.1)	2.559	7.408	1.335	2.942
Προσαρμογές Σύμβασης Οικονομικής Συμφωνίας	-1.929	-1.812	-1.752	-2.048
Μεταφορά εσόδων από ANFA και SMP (σε δεδουλευμένη βάση)	-2.412	-2.098	-2.086	-1.661
Αναδρομική μείωση επιτοκίου δανείων 80 δισ. ευρώ από ΕΕ (GLF)				
Προσαρμογή για ΕΕΤΑ (πρώην ΕΕΤΗΔΕ)	193			
Προσαρμογή για επιστροφές φόρων προ Οκτωβρίου 2012				
Προσαρμογή για το πρόγραμμα στήριξης των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων	-58			
Έσοδα αποκρτικοποιήσεων	-311	-137	-99	-403
Διαφορά φυσικών παραλαβών και παραλαβών κατά ΕDP των εξοπλιστικών δαπανών	659	423	433	15
2. Πρωτογενές αποτέλεσμα Γενικής κυβέρνησης σύμφωνα με τη μεθοδολογία της Σύ- μβασης Οικονομικής Συμφωνίας	630	5.595	-418	894
% ΑΕΠ	0,35%	3,03%	-0,24%	0,52%
3. Στόχος Σύμβασης Οικονομικής Συμφωνίας	2.686	5.546	-434	867
% ΑΕΠ	1,5%	3,00%	-0,25%	0,50%
4. Δημοσιονομικό Πλεόνασμα (+) ή Κενό (-) Σύμβασης Οικονομικής Συμφωνίας	-2.057	49	17	27
% ΑΕΠ	-1,15%	0,03%	0,01%	0,02%
ΑΕΠ	179.081	184.870	173.737	173.365

⁽¹⁾ Προϋπολογισμός 2015 σύμφωνα με τις προβλέψεις 2015 του Πίνακα 3.2 της Εισηγητικής Έκθεσης Προϋπολογισμού 2015.

⁽²⁾ Στο έτος 2016 δεν περιλαμβάνεται πρόγραμμα εξόφλησης ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων.

1.1 Τακτικός Προϋπολογισμός

Έσοδα

Τα καθαρά έσοδα του Τακτικού Προϋπολογισμού (σε ταμειακή βάση), μετά τη μείωση των επιστροφών, εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν στα 49.052 εκατ. ευρώ παρουσιάζοντας υστέρηση κατά 1.819 εκατ. ευρώ ή 3,6% έναντι του στόχου του Προϋπολογισμού του 2015. Η υστέρηση αυτή είναι μεγαλύτερη, αν ληφθεί υπόψη ότι στις εκτιμήσεις για τα ταμειακά έσοδα του 2015, έχει προβλεφθεί και επιπλέον ποσό ύψους 1.867 εκατ. ευρώ από SMPs που δεν εισπράχτηκε το 2014 και εκτιμάται ότι θα εισπραχθεί μέχρι το τέλος του τρέχοντος έτους. Το ποσό αυτό δεν είχε περιληφθεί στις προβλέψεις του Προϋπολογισμού του 2015.

Μέρος της απόκλισης αυτής, ύψους 957 εκατ. ευρώ περίπου, οφείλεται στην παράταση της προθεσμίας καταβολής των δύο δόσεων του Ενιαίου Φόρου Ιδιοκτησίας Ακινήτων (ΕΝΦΙΑ), οι οποίες θα εισπραχθούν τους δύο πρώτους μήνες του 2016.

Λαμβάνοντας υπόψη και τις εθνικολογιστικές προσαρμογές, τα έσοδα του Τακτικού Προϋπολογισμού, σε δημοσιονομική βάση, εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν στα 47.151 εκατ. ευρώ, μειωμένα κατά 2.847 εκατ. ευρώ έναντι του στόχου, εκ των οποίων ποσό ύψους 1.879 εκατ. ευρώ αφορά την προσαρμογή στα έσοδα από ANFAs και SMPs του έτους 2014.

Άμεσοι φόροι

Από την άμεση φορολογία, εκτιμάται ότι θα εισπραχθούν 19.103 εκατ. ευρώ, μειωμένα κατά 12,7% έναντι του στόχου του Προϋπολογισμού του 2015. Η μείωση αυτή σε ταμειακή βάση, οφείλεται, κυρίως, στην επιδείνωση του μακροοικονομικού περιβάλλοντος, σε σχέση με τις προβλέψεις που είχαν περιληφθεί στον Προϋπολογισμό.

Σημαντικός παράγοντας που οδήγησε στην ανωτέρω απόκλιση, θεωρείται μεταξύ άλλων, και η παράταση που δόθηκε για την καταβολή του ΕΝΦΙΑ έως και το Φεβρουάριο του 2016.

Έμμεσοι φόροι

Από τους έμμεσους φόρους, αναμένεται να εισπραχθούν 24.059 εκατ. ευρώ, παρουσιάζοντας μείωση κατά 4,4%, έναντι του στόχου του Προϋπολογισμού 2015.

Μη φορολογικά έσοδα

Τα μη φορολογικά έσοδα εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν στα 3.412 εκατ. ευρώ, εμφανίζοντας αύξηση κατά 11,5% έναντι του στόχου του Προϋπολογισμού 2015. Η αύξηση αυτή προέρχεται, κυρίως, από την επιστροφή ποσού 150 εκατ. ευρώ περίπου, που είχε δοθεί μέχρι την 31/12/2014, από τον Τακτικό Προϋπολογισμό, σε φορείς της Γενικής Κυβέρνησης για την αποπληρωμή ληξιπρόθεσμων οφειλών τους και είχε μείνει αδιάθετο.

Μη τακτικά έσοδα

Τα μη τακτικά έσοδα (έσοδα προγράμματος ενίσχυσης της ρευστότητας λόγω της χρηματοπιστωτικής κρίσης, έσοδα από καταργηθέντες ειδικούς λογαριασμούς και έσοδα από ΝΑΤΟ) εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν στο ποσό των 1.472 εκατ. ευρώ, παρουσιάζοντας αύξηση της τάξης του 76,9% έναντι του στόχου του Προϋπολογισμού. Η σημαντική αυτή αύξηση οφείλεται κυρίως, στα έσοδα του προγράμματος ενίσχυσης της ρευστότητας λόγω της χρηματοπιστωτικής κρίσης (ν.3723/2008) και ειδικότερα στις προμήθειες που καταβάλλουν τα πιστωτικά ιδρύματα, λόγω της παροχής εγγύησης του Ελληνικού Δημοσίου, προκειμένου να λάβουν χρηματοδότηση από την ΕΚΤ, μέσω της παροχής έκτακτης ενίσχυσης σε ρευστότητα (Emergency Liquidity Assistance - ELA), καθώς και στην επιστροφή ποσού 556 εκατ. ευρώ από το Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας στο Δημόσιο που αφορά την απόδοση 10% επί του κεφαλαίου των προνομιούχων μετοχών των πιστωτικών ιδρυμάτων που έχει στην κατοχή του το Ελληνικό Δημόσιο.

Μεταφορά αποδόσεων από τη διακράτηση ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου στα χαρτοφυλάκια Κεντρικών Τραπεζών του Ευρωσυστήματος (ANFA)

Από τη μεταφορά αποδόσεων από τη διακράτηση ομολόγων του Ελληνικού Δημοσίου στα χαρτοφυλάκια των Κεντρικών Τραπεζών του Ευρωσυστήματος (ANFAs), καθώς και από το Πρόγραμμα Αγοράς Ομολόγων (SMPs), της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ), αναμένεται να εισπραχθούν, σε ταμειακή βάση, ποσά ύψους 3.882 εκατ. ευρώ συνολικά, ενώ σε δημοσιονομική βάση, θα περιληφθεί μόνο ποσό ύψους 2.086 εκατ. ευρώ.

Σημειώνεται ότι τα έσοδα αυτά κατατίθενται απευθείας στον ειδικό λογαριασμό εξυπηρέτησης του δημόσιου χρέους (Segregated Account) και δεν υπολογίζονται στο αποτέλεσμα της Γενικής Κυβέρνησης, σύμφωνα με τους όρους της Σύμβασης Οικονομικής Συμφωνίας.

Επιστροφές αχρεωστήτως εισπραχθέντων εσόδων

Οι ταμειακές επιστροφές αχρεωστήτως εισπραχθέντων εσόδων αναμένεται να διαμορφωθούν στα 3.370 εκατ. ευρώ, αυξημένες κατά 17,1% έναντι του Προϋπολογισμού του 2015. Η αύξηση αυτή προέρχεται κυρίως από την είσπραξη φόρων με ταυτότητα οφειλής, καθόσον ορισμένες κατηγορίες φορολογικών εσόδων καταχωρούνται προσωρινά σε μη φορολογικό κωδικό εσόδων και στη συνέχεια, μετά από έλεγχο των ΔΟΥ, καταλογίζονται στις κατηγορίες εσόδων που αντιστοιχούν, εμφανιζόμενες παράλληλα και ως επιστροφές αχρεωστήτως εισπραχθέντων εσόδων.

Έσοδα ΠΔΕ

Τα έσοδα του ΠΔΕ, σε ταμειακή βάση, εκτιμάται ότι θα φθάσουν στα 4.428 εκατ. ευρώ, μειωμένα κατά 304 εκατ. ευρώ ή 6,5% σε σχέση με το στόχο του Προϋπολογισμού 2015. Ωστόσο, αν ληφθούν υπόψη και οι απαιτήσεις, τα έσοδα θα διαμορφωθούν στα 4.244 εκατ. ευρώ (σε δεδουλευμένη βάση), αυξημένα κατά 109 εκατ. ευρώ ή 2,6% έναντι του στόχου.

Δαπάνες

Οι συνολικές δαπάνες του Τακτικού Προϋπολογισμού εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν στα 49.290 εκατ. ευρώ, μειωμένες κατά 15 εκατ. ευρώ έναντι του στόχου του Προϋπολογισμού 2015 και κατά 325 εκατ. ευρώ σε σχέση με το 2014.

Οι πρωτογενείς δαπάνες (προ τόκων) του Τακτικού Προϋπολογισμού εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν στα 41.949 εκατ. ευρώ, αυξημένες κατά 62 εκατ. ευρώ έναντι του στόχου του Προϋπολογισμού 2015 και κατά 30 εκατ. ευρώ σε σχέση με το 2014.

Ανάλυση δαπανών κατά κατηγορίες**Μισθοί και συντάξεις**

Οι δαπάνες για μισθούς και συντάξεις εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν σε 18.813 εκατ. ευρώ, αυξημένες κατά 47 εκατ. ευρώ έναντι του στόχου.

Η αύξηση, πέραν των προβλέψεων για μισθούς, αποδίδεται κυρίως:

- στις μειωμένες αποχωρήσεις υπαλλήλων λόγω συνταξιοδότησης,
- στην αυξημένη δαπάνη λόγω της βαθμολογικής ωρίμανσης των μισθοδοτούμενων με ειδικά μισθολόγια, η οποία δεν είχε προβλεφθεί μετά και την καταβολή αυξημένων αποδοχών,
- στην υψηλότερη των προβλέψεων δαπάνη καταβολής της α' δόσης των αναδρομικών αποδοχών ένστολων και δικαστικών λειτουργών,
- στην επιπλέον δαπάνη λόγω επαναφοράς από τη διαθεσιμότητα υπαλλήλων, η οποία εν μέρει αντισταθμίστηκε από την πρόσληψη μικρότερου αριθμού νέων υπαλλήλων.

Τέλος, μειωμένο είναι το ύψος των δαπανών για συντάξεις λόγω του μικρότερου αριθμού αποχωρήσεων.

Ασφάλιση, περίθαλψη και κοινωνική προστασία

Οι δαπάνες αυτές εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν σε 14.489 εκατ. ευρώ, αυξημένες κατά 558 εκατ. ευρώ έναντι του στόχου του Προϋπολογισμού του 2015, λόγω ενίσχυσης των σχετικών δαπανών από το αποθεματικό, η οποία αποδίδεται κυρίως:

- στην αύξηση της δαπάνης για καταβολή του ΕΚΑΣ, λόγω ένταξης μεγαλύτερου αριθμού δικαιούχων,
- στην πρόσθετη χρηματοδότηση των νοσοκομείων, ως αντιστάθμισμα της μειωμένης χρηματοδότησής τους από τον ΕΟΠΥΥ και
- στη δαπάνη για την αντιμετώπιση της ανθρωπιστικής κρίσης.

Λειτουργικές και άλλες δαπάνες (περιλαμβάνονται και οι επιχορηγήσεις)

Οι δαπάνες αυτές εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν σε 5.553 εκατ. ευρώ, αυξημένες κατά 159 εκατ. ευρώ έναντι του στόχου του Προϋπολογισμού, λόγω της ενίσχυσης των σχετικών δαπανών από το αποθεματικό.

Ειδικότερα, αντιμετωπίστηκαν οι δαπάνες:

- σε εκτέλεση δικαστικών αποφάσεων,
- για τη διενέργεια των δύο εκλογικών αναμετρήσεων για αποζημιώσεις υπαλλήλων και προμήθεια υλικών, καθώς και του δημοψηφίσματος, συνολικού ύψους 115 εκατ. ευρώ.

Αποδιδόμενοι πόροι

Η πρόβλεψη για το ύψος των δαπανών αυτών ανέρχεται σε 2.792 εκατ. ευρώ, στα ίδια περίπου επίπεδα με το στόχο του Προϋπολογισμού.

Αποθεματικό

Στο 2015 είχαν προβλεφθεί πιστώσεις ύψους 1,0 δισ. ευρώ για την αντιμετώπιση έκτακτων και επειγουσών δαπανών. Από τις πιστώσεις αυτές έχουν ήδη κατανεμηθεί σε διάφορες κατηγορίες δαπανών κονδύλια ύψους 698 εκατ. ευρώ. Στα ποσά αυτά έχει σχεδιασθεί και η ενίσχυση της επιχορήγησης των νοσοκομείων, ως αντιστάθμισμα των μειωμένων μεταβιβάσεων από τον ΕΟΠΥΥ και η διάθεση ποσού ύψους 250 εκατ. ευρώ για την κάλυψη της αυξημένης δαπάνης για το ΕΚΑΣ.

Τόκοι, δαπάνες ανάληψης δανείων από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Στήριξης (ΕΜΣ) και παράλληλες δαπάνες εξυπηρέτησης δημοσίου χρέους

Οι ταμειακές δαπάνες για την κάλυψη των υποχρεώσεων της κατηγορίας αυτής εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν σε 6 δισ. ευρώ, αυξημένες κατά 130 εκατ. ευρώ σε σχέση με το στόχο του προϋπολογισμού. Η αύξηση αυτή αποδίδεται στις αυξημένες δαπάνες για ανάληψη δανείων από τον ΕΜΣ σε σχέση με το στόχο του προϋπολογισμού.

Εξοπλιστικά προγράμματα

Οι ταμειακές δαπάνες για την υλοποίηση εξοπλιστικών προγραμμάτων του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν στα 590 εκατ. ευρώ, μειωμένες κατά 110 εκατ. ευρώ σε σχέση με το στόχο. Περαιτέρω σημειώνεται ότι οι παραλαβές εξοπλιστικού υλικού

είναι μειωμένες κατά περίπου 100 εκατ. ευρώ, λόγω της προσαρμογής στις δεσμεύσεις της Σύμβασης Οικονομικής Συμφωνίας.

Καταπτώσεις εγγυήσεων

Το συνολικό ύψος των δαπανών για καταπτώσεις εγγυήσεων προς φορείς εντός και εκτός Γενικής Κυβέρνησης εκτιμάται ότι θα διαμορφωθεί στα 720 εκατ. ευρώ μειωμένο κατά 98 εκατ. ευρώ σε σχέση με το στόχο.

1.2 Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ)

Οι πληρωμές του ΠΔΕ μέχρι το τέλος του 2015 εκτιμάται ότι θα ανέλθουν συνολικά στα 6.400 εκατ. ευρώ, από τα οποία 5.700 εκατ. ευρώ θα διατεθούν για έργα συγχρηματοδοτούμενα από πόρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τα υπόλοιπα 700 εκατ. ευρώ για έργα που χρηματοδοτούνται αμιγώς από εθνικούς πόρους. Ο βασικός δημοσιονομικός στόχος στην εκτέλεση του Προϋπολογισμού του ΠΔΕ για το 2015 είναι η συνολική απορρόφηση των προβλεπόμενων πόρων των συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων.

Στην παρούσα κρίσιμη φάση για την ελληνική οικονομία, η υλοποίηση του ΠΔΕ έχει στόχο να ενισχύσει τη δημοσιονομική προσπάθεια και να συμβάλει ταυτόχρονα στην τόνωση της οικονομίας και στη στήριξη της κοινωνικής συνοχής.

Ειδικότερα, δίδεται έμφαση στην ταχεία ολοκλήρωση όλων των δράσεων του ΕΣΠΑ καθώς και των λοιπών συγχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων (Αγροτικής Ανάπτυξης, Αλιείας κ.λπ.), δεδομένου ότι τα επιχειρησιακά προγράμματα της προγραμματικής περιόδου 2007-2013 έχουν εισέλθει στην τελική φάση υλοποίησής τους, καθώς και στην επίσπευση των ενεργειών για την έναρξη της υλοποίησης έργων που θα χρηματοδοτηθούν από τη νέα προγραμματική περίοδο 2014-2020.

Επισημαίνεται ότι το 2015 είναι κομβικό έτος λόγω επικάλυψης δύο προγραμματικών περιόδων (της προγραμματικής περιόδου 2007-2013 και της περιόδου 2014-2020). Για το λόγο αυτό καταβάλλεται ιδιαίτερη προσπάθεια προκειμένου να πραγματοποιηθεί ομαλή μετάβαση στη νέα περίοδο κατά την οποία θα ξεκινήσει η υλοποίηση των νέων έργων, με ιδιαίτερη έμφαση και προτεραιότητα στην υλοποίηση δράσεων για την ανεργία και την επιχειρηματικότητα.

Εξάλλου στην Τράπεζα της Ελλάδος συστάθηκε διακριτός λογαριασμός (designated account) αποκλειστικά για τη χρηματοδότηση των δικαιούχων πράξεων των ΕΣΠΑ, ο οποίος πιστώνεται με το εκάστοτε ποσό των απολήψεων από τα Ευρωπαϊκά Ταμεία για τη χρηματοδότηση των επιχειρησιακών προγραμμάτων ΕΣΠΑ.

1.3 Λοιποί τομείς Γενικής Κυβέρνησης

Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου και Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου (πλην ΑΚΑΓΕ)

Το σημαντικότερο μέρος των εσόδων των προϋπολογισμών των νομικών προσώπων δημοσίου και ιδιωτικού δικαίου προέρχεται από πόρους του Κρατικού Προϋπολογισμού (Τακτικού και ΠΔΕ), ενώ τα λοιπά έσοδα προέρχονται από την επιχειρηματική τους δραστηριότητα καθώς και από πόρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Οι δαπάνες των προϋπολογισμών των νομικών προσώπων καλύπτουν αποδοχές προσωπικού, λειτουργικές δαπάνες καθώς και επενδυτικές δαπάνες.

Με βάση την πορεία εξέλιξης των μεγεθών των προϋπολογισμών (εσόδων-εξόδων) των νομικών προσώπων για το έτος 2015, εκτιμάται ότι θα υπάρξει αρνητική απόκλιση ύψους 755 εκατ. ευρώ, σε σχέση με το στόχο που είχε τεθεί στον Προϋπολογισμό (στόχος Προϋπολογισμού 257 εκατ. ευρώ, εκτίμηση -498 εκατ. ευρώ).

Η απόκλιση αυτή, κατά το μεγαλύτερο μέρος της (704 εκατ. ευρώ), οφείλεται σε δαπάνες, από την έκτακτη απόδοση επί των προνομιούχων μετοχών των πιστωτικών ιδρυμάτων του Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (ΤΧΣ) και αδιάθετου αποθεματικού (ετών 1995 έως και 2013) της Εθνικής Επιτροπής Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ). Ωστόσο, η ανωτέρω απόκλιση είναι δημοσιονομικά ουδέτερη διότι ενισχύθηκαν ισόποσα τα έσοδα του Τακτικού Προϋπολογισμού.

Επαναταξινομημένες ΔΕΚΟ

Με βάση την πορεία εξέλιξης των μεγεθών των προϋπολογισμών (εσόδων-εξόδων) των επαναταξινομημένων ΔΕΚΟ για το έτος 2015 εκτιμάται ότι σε σχέση με τον στόχο του Προϋπολογισμού, θα υπάρξει αρνητική απόκλιση κατά 286 εκατ. ευρώ. Η απόκλιση αυτή οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στην εκτίμηση για μειωμένα έσοδα του Πράσινου Ταμείου, λόγω παράτασης κατά ένα έτος της προθεσμίας υποβολής αιτήσεων των ιδιοκτητών αυθαιρέτων κτισμάτων για την υπαγωγή τους στις διατάξεις του ν.4178/2013.

Τοπική Αυτοδιοίκηση

Σύμφωνα με τα στοιχεία εκτέλεσης του ενοποιημένου προϋπολογισμού των ΟΤΑ, το ισοζύγιο της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, σε δημοσιονομική βάση, συμπεριλαμβανομένου και του ισοζυγίου των νομικών προσώπων και δημοτικών επιχειρήσεων των ΟΤΑ, εκτιμάται ότι θα διαμορφωθεί στα 239 εκατ. ευρώ, χαμηλότερα, κατά 624 εκατ. ευρώ, έναντι του στόχου που είχε τεθεί στον Προϋπολογισμό του 2015 (863 εκατ. ευρώ).

Η απόκλιση αυτή οφείλεται κυρίως, στη σημαντική υστέρηση των ιδίων εσόδων των ΟΤΑ και ειδικότερα των Δήμων, στην αύξηση των λειτουργικών δαπανών, καθώς και στην εκτιμώμενη αύξηση των απλήρωτων υποχρεώσεών τους, σε σχέση με αυτές στις 31/12/2014.

Οργανισμοί Κοινωνικής Ασφάλισης (ΟΚΑ)

Το ταμειακό ισοζύγιο των Οργανισμών Κοινωνικής Ασφάλισης (Ασφαλιστικά Ταμεία, Οργανισμοί Απασχόλησης και ΕΟΠΥΥ) αναμένεται να διαμορφωθεί σε έλλειμμα ύψους 1.672 εκατ. ευρώ υψηλότερο κατά 704 εκατ. ευρώ σε σχέση με τις προβλέψεις που είχαν περιληφθεί στον προϋπολογισμό του 2015.

Η εξέλιξη αυτή αποδίδεται κυρίως:

- στις μειωμένες έναντι των προβλέψεων ασφαλιστικές εισφορές,
- στην αύξηση της συνταξιοδοτικής δαπάνης για κύριες συντάξεις, κατά 167 εκατ. ευρώ έναντι του στόχου για το 2015,

- στην αύξηση της δαπάνης των επικουρικών συντάξεων κατά 326 εκατ. ευρώ λόγω της μη εφαρμογής της ρήτρας μηδενικού ελλείμματος.

Σε δημοσιονομική βάση το έλλειμμα των Οργανισμών Κοινωνικής Ασφάλισης εκτιμάται ότι θα διαμορφωθεί σε 1.515 εκατ. ευρώ περίπου, υψηλότερο κατά 765 εκατ. ευρώ σε σχέση με το στόχο που είχε τεθεί στον Προϋπολογισμό του 2015.

• Ασφαλιστικά Ταμεία

Το ταμειακό έλλειμμα των Ασφαλιστικών Ταμείων αναμένεται ότι θα αυξηθεί κατά 934 εκατ. ευρώ περίπου, σε σχέση με τους στόχους του προϋπολογισμού και θα διαμορφωθεί στα 2.123 εκατ. ευρώ. Η εξέλιξη αυτή οφείλεται κυρίως:

- στην αύξηση των δαπανών για συντάξεις κατά 493 εκατ. ευρώ, καθώς και
- στη μείωση των ασφαλιστικών εισφορών κατά 836 εκατ. ευρώ.

Αυξημένη εμφανίζεται και η δαπάνη για το ΕΚΑΣ, καθώς δεν υπήρξε εντός του τρέχοντος έτους αναπροσαρμογή των κριτηρίων χορήγησής του με αποτέλεσμα την αύξηση του αριθμού των δικαιούχων περίπου κατά 70.000.

Επιδείνωση εμφανίζεται και στις απλήρωτες υποχρεώσεις προς τρίτους, η οποία κυρίως αφορά απλήρωτες παροχές εφάπαξ που αναμένεται να σωρευτούν μέχρι το τέλος του 2015. Η αύξηση των απλήρωτων υποχρεώσεων οφείλεται στο γεγονός ότι αποφασίστηκε η αντικατάσταση του συντελεστή βιωσιμότητας στις εφάπαξ παροχές με διαφοροποιημένο κανονιστικό πλαίσιο. Λόγω της μη νομοθέτησης του νέου κανονιστικού πλαισίου τα ταμεία αφενός δεν δύναται να απονείμουν εφάπαξ παροχές για όσους αποχώρησαν μετά την 1/9/2013 και αφετέρου οι απλήρωτες παροχές δεν έχουν υπολογιστεί με τις μειώσεις που είχαν προβλεφθεί στον Προϋπολογισμό του 2015, λόγω της εφαρμογής συντελεστή βιωσιμότητας.

Η εφαρμογή της εξαγγελθείσας μεταρρύθμισης του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης από το έτος 2016 αναμένεται να επιφέρει εξορθολογισμό της συνταξιοδοτικής δαπάνης σε μεσοπρόθεσμο και μακροπρόθεσμο ορίζοντα.

Τέλος, προκειμένου να ενισχυθεί θετικά το σκέλος των εσόδων, το Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης συνεχίζει να υλοποιεί συγκεκριμένες δράσεις που στοχεύουν στη βελτίωση της εισπραξιμότητας των ασφαλιστικών εισφορών.

• Οργανισμοί Απασχόλησης

Ο προϋπολογισμός του Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ) για το έτος 2015 εκτιμάται ότι θα παρουσιάσει θετικό ισοζύγιο ύψους 427 εκατ. ευρώ, υψηλότερο κατά 229 εκατ. ευρώ έναντι του στόχου που είχε τεθεί στον Προϋπολογισμό του 2015 (198 εκατ. ευρώ).

Για προγράμματα απασχόλησης αναμένεται να διατεθούν 380 εκατ. ευρώ και για επιδόματα ανεργίας 984 εκατ. ευρώ, έναντι πρόβλεψης 600 και 992 εκατ. ευρώ αντίστοιχα.

- **Εθνικός Οργανισμός Παροχής Υπηρεσιών Υγείας (ΕΟΠΥΥ)**

Από τα στοιχεία εκτέλεσης του προϋπολογισμού του ΕΟΠΥΥ προκύπτει αύξηση των υποχρεώσεων του, κυρίως στην κατηγορία των λοιπών παροχών ασθένειας (διαγνωστικές εξετάσεις, νοσήλια ιδιωτικών κλινικών, φυσικοθεραπείες, συμβεβλημένοι γιατροί, δαπάνες ασφαλισμένων ΕΟΠΥΥ) αλλά και στη φαρμακευτική δαπάνη. Το αυξημένο ύψος των υποχρεώσεων αυτών αντιμετωπίζεται, στο μεγαλύτερο μέρος του, με την εφαρμογή μηχανισμών αυτόματης επιστροφής (clawback) και κλιμακούμενου ποσοστού επιστροφής (rebate) ώστε να τηρηθούν τα καθορισμένα όρια δαπανών για τις συγκεκριμένες κατηγορίες.

Στα έσοδα, προβλέπεται αύξηση των ασφαλιστικών εισφορών, η οποία οφείλεται κατά κύριο λόγο στην αύξηση του ποσοστού της εισφοράς για υγειονομική περίθαλψη, όλων των φορέων κύριας ασφάλισης από 4% σε 6% επί των κυρίων συντάξεων και στη θέσπιση αντίστοιχης εισφοράς στις επικουρικές συντάξεις (ν.4334/2015), με εκτιμώμενη απόδοση εσόδων ύψους 352 εκατ. ευρώ στο 2015 και 714 εκατ. ευρώ στο 2016.

Νοσοκομεία – Πρωτοβάθμιο Εθνικό Δίκτυο Υγείας (ΠΕΔΥ)

Ο προϋπολογισμός των νοσοκομείων και του ΠΕΔΥ ως προς το σκέλος των εσόδων αναμένεται ότι θα κινηθεί εντός των ορίων του αρχικού σχεδιασμού, παρά την παρατηρούμενη και στο τρέχον έτος υστέρηση των μεταβιβάσεων από το ασφαλιστικό σύστημα. Η υστέρηση αυτή πρόκειται να αντιμετωπιστεί μερικώς με πρόσθετες μεταβιβάσεις πιστώσεων από τον Τακτικό Προϋπολογισμό. Επιπρόσθετα, σημειώνεται ότι στις μεταβιβάσεις από τον Τακτικό Προϋπολογισμό, λόγω της αλλαγής του τρόπου καταβολής τους σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 4316/2014, στα νοσοκομεία περιλαμβάνονται και οι πόροι που θα διατεθούν για την καταβολή των εφημεριών του ιατρικού προσωπικού και των λοιπών παροχών του νοσηλευτικού προσωπικού. Διευκρινίζεται ότι η προς το παρόν εμφανιζόμενη σημαντική σώρευση απλήρωτων υποχρεώσεων, οφείλεται κατά κύριο λόγο στη χρονική υστέρηση της απόδοσης των προϋπολογιζόμενων ποσών για επιχορηγήσεις από τον Τακτικό Προϋπολογισμό, γεγονός που αναμένεται να εξαλειφθεί πλήρως έως το τέλος του έτους.

Παράλληλα, με βάση τα οριζόμενα στο ν. 4336/2015, το Υπουργείο Υγείας θα πρέπει να προχωρήσει στην επαναφορά προηγούμενων ρυθμίσεων και παρεμβάσεων στο χώρο της υγείας, με σκοπό τον έλεγχο των δημοσίων δαπανών και ειδικότερα στη βελτίωση της διαχείρισης των νοσοκομείων. Ενδεικτικά αναφέρονται:

- αύξηση των ιδίων εσόδων των νοσοκομείων (επαναφορά του τέλους των 5 ευρώ ή άλλης ισοδύναμης παρέμβασης),
- διείσδυση των γενοσήμων φαρμάκων και στους ενδονοσοκομειακούς ασθενείς σε ποσοστό 50% το 2015 και έως 60% το Δεκέμβριο του 2016 επί του συνόλου,
- αύξηση του μεριδίου των προμηθειών φαρμακευτικών προϊόντων ανά δραστική ουσία από τα νοσοκομεία στα 2/3 επί του συνόλου έως το Δεκέμβριο του 2015 και στα 3/4 επί του συνόλου έως το Δεκέμβριο του 2016,
- περαιτέρω αύξηση του ποσοστού των συνολικών προμηθειών που διενεργούνται συγκεντρωτικά,
- κατάρτιση σχεδίου για την πλήρη εφαρμογή του συστήματος των Κλειστών Ενοποιημένων Νοσηλίων (KEN) ή άλλης διεθνώς τυποποιημένης διαδικασίας κοστολόγησης των δραστηριοτήτων των νοσοκομείων.

1.4 Λοιπές παρεμβάσεις κοινωνικής προστασίας

Ανθρωπιστική Κρίση

Στο έτος 2015 προγραμματίστηκε να εκταμιευθούν σημαντικά κονδύλια από τον Τακτικό Προϋπολογισμό με σκοπό την αντιμετώπιση της ανθρωπιστικής κρίσης μέσω της παροχής έκτακτης οικονομικής ενίσχυσης σε άτομα και οικογένειες που διαβιούν σε συνθήκες ακραίας φτώχειας. Ειδικότερα, σύμφωνα με τις ρυθμίσεις του ν.4320/2015, υλοποιούνται σημαντικά μέτρα όπως η επανασύνδεση και παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, το επίδομα ενοικίου για την εξασφάλιση στέγης καθώς και η επιδότηση σίτισης.

- **Ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα**

Το πρόγραμμα αυτό έχει ως σκοπό την παροχή ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος σε άτομα και οικογένειες που διαβιούν σε συνθήκες ακραίας φτώχειας με την ενίσχυση του εισοδήματος των δικαιούχων. Η αρχική εφαρμογή του συγκεκριμένου προγράμματος τέθηκε σε λειτουργία το τελευταίο τρίμηνο του 2014, με την επιλογή δεκατριών (13) δήμων και αρχική διάρκεια έξι (6) μήνες.

Το πιλοτικό αυτό πρόγραμμα ολοκληρώνεται το 2015 και μετά την αξιολόγηση της απόδοσής του θα σχεδιαστεί η βαθμιαία εθνική εφαρμογή του από την 1^η Απριλίου του 2016 με στόχο την πλήρη εφαρμογή του μέχρι τα τέλη του έτους αυτού.

Σύμφωνα με τις δεσμεύσεις που έχουν αναληφθεί (ν.4336/2015) από τη συνολική επανεξέταση του συστήματος κοινωνικής πρόνοιας, συμπεριλαμβανομένων των παροχών τόσο σε χρήμα όσο και σε είδος, των φορολογικών πλεονεκτημάτων, των παροχών ασφάλισης και άλλων κοινωνικών παροχών σε ολόκληρο τον τομέα της Γενικής Κυβέρνησης, θα πρέπει να προκύπτει εξοικονόμηση της τάξης του 0,50% του ΑΕΠ σε ετήσια βάση.

Για τη βαθμιαία εφαρμογή του προγράμματος σε εθνικό επίπεδο, οι πιστώσεις αναμένεται να καλυφθούν από πόρους που θα προέλθουν αποκλειστικά από τη συνολική επανεξέταση του συστήματος κοινωνικής πρόνοιας στη χώρα. Η υποστήριξη με παροχή τεχνικής βοήθειας από διεθνείς οργανισμούς (Παγκόσμια Τράπεζα) εκτιμάται πως θα συμβάλει σημαντικά στον εξορθολογισμό της συνολικής δαπάνης και ανασχεδιασμό των παροχών σε χρήμα και σε είδος.

1.5 Εξόφληση ληξιπρόθεσμων οφειλών

Τα τελευταία χρόνια υλοποιήθηκε υπό την εποπτεία του Υπουργείου Οικονομικών μια σημαντική δράση που απέβλεπε στη μείωση του συνολικού ύψους των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων της Γενικής Κυβέρνησης, με απώτερο στόχο την ενίσχυση της ρευστότητας της οικονομίας. Η προσπάθεια ξεκίνησε το έτος 2012 με την ενεργοποίηση ενός προγράμματος χρηματοδότησης για την εξόφληση ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων προς τρίτους, με την τήρηση συγκεκριμένων προϋποθέσεων, το οποίο υλοποιήθηκε ως και το έτος 2014.

Ως το τέλος του 2014 χρηματοδοτήθηκαν οι φορείς της Γενικής Κυβέρνησης με το συνολικό ποσό των 7,92 δισ. ευρώ περίπου και ποσό 7,75 δισ. ευρώ καταβλήθηκε σε δικαιούχους προς εξόφληση ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων.

Η προσπάθεια αυτή οδήγησε σε σημαντική μείωση των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων της Γενικής Κυβέρνησης. Το συνολικό ύψος των ληξιπρόθεσμων οφειλών των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης την 31/12/2012 ανέρχονταν στα 9,56 δισ. ευρώ, συμπεριλαμβανομένων και εκκρεμών επιστροφών φόρων, ενώ την 31/12/2014 το ποσό αυτό περιορίστηκε στα 3,77 δισ. ευρώ, ήτοι κατά 60,5%.

Πίνακας 2.3 Χρηματοδοτήσεις φορέων Γενικής Κυβέρνησης από το πρόγραμμα εξόφλησης ληξιπρόθεσμων οφειλών ως τέλος 2014 (σε εκατ. ευρώ)			
Φορέας Γενικής Κυβέρνησης	ν.4093/2012	ν.4281/2014	Σύνολο
Κράτος – Υπουργεία	514,7	5,6	520,3
Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης (περιλαμβανομένων και ΝΠ των ΟΤΑ)	1.111,4	0,0	1.111,4
Οργανισμοί Κοινωνικής Ασφάλισης (εκτός ΕΟΠΥΥ και νοσοκομείων)	1.773,1	418,7	2.191,8
Περίθαλψη – ΕΟΠΥΥ	1.526,5	249,7	1.776,2
Νοσοκομεία	1.293,9	102,4	1.396,4
Λοιπά νομικά πρόσωπα	124,5	6,7	131,2
Σύνολο χρηματοδότησης δαπανών	6.344,1	783,2	7.127,3
Κράτος - Επιστροφές φόρων	793,0	0,0	793,0
Σύνολο χρηματοδότησης φορέων Γενικής Κυβέρνησης	7.137,1	783,2	7.920,3

Πίνακας 2.4 Πληρωμές από φορείς Γενικής Κυβέρνησης από το πρόγραμμα εξόφλησης ληξιπρόθεσμων οφειλών ως τέλος 2014 (σε εκατ. ευρώ)			
Φορέας Γενικής Κυβέρνησης	ν.4093/2012	ν.4281/2014	Σύνολο
Κράτος – Υπουργεία	514,7	5,6	520,3
Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης (περιλαμβανομένων και ΝΠ των ΟΤΑ)	1.100,6	0,0	1.100,6
Οργανισμοί Κοινωνικής Ασφάλισης (εκτός ΕΟΠΥΥ και νοσοκομείων)	1.768,7	393,5	2.162,3
Περίθαλψη – ΕΟΠΥΥ	1.441,8	240,8	1.682,7
Νοσοκομεία	1.290,3	78,5	1.368,8
Λοιπά νομικά πρόσωπα	118,6	1,4	120,0
Σύνολο εξόφλησης ληξιπρόθεσμων οφειλών	6.234,8	720,0	6.954,7
Κράτος - Επιστροφές φόρων	793,0	0,0	793,0
Σύνολο εξόφλησης ληξιπρόθεσμων οφειλών από φορείς Γενικής Κυβέρνησης	7.027,8	720,0	7.747,7

Πίνακας 2.5 Εξέλιξη ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων Γενικής Κυβέρνησης 2012-2014 (σε εκατ. ευρώ)						
	Δεκ 2011	Δεκ 2012	Δεκ 2013	Δεκ 2014	Μεταβολή 2012-2014	
					Ποσό	%
Κράτος (Υπουργεία)	851	793	221	157	-636	-80,2
ΟΤΑ	1.191	1.176	428	280	-895	-76,2
ΟΚΑ	4.033	4.759	2.653	1.767	-2.992	-62,9
Κρατικά νοσοκομεία	1.298	1.765	687	607	-1.157	-65,6
Νομικά πρόσωπα	381	350	262	208	-142	-40,6
Γενική Κυβέρνηση	7.755	8.841	4.251	3.019	-5.822	-65,9
Επιστροφές φόρων	901	724	519	755	31	4,3
Σύνολο Γενικής Κυβέρνησης	8.656	9.565	4.769	3.774	-5.792	-60,5

Κατά το 2015 ο ταμειακός προγραμματισμός επαναπροσδιορίστηκε με βάση τις επικρατούσες ταμειακές συνθήκες, οδηγώντας σε μειωμένο ύψος δαπανών του Τακτικού Προϋπολογισμού σε σχέση με τους στόχους, κυρίως των πρωτογενών δαπανών και ιδιαίτερα των μετα-

βιβάσεων και των λειτουργικού χαρακτήρα δαπανών. Κατά συνέπεια, οι ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης αυξήθηκαν σε σχέση με εκείνες που παρούσθιαζαν οι φορείς στο τέλος του έτους 2014, ανερχόμενες τον Ιούνιο και τον Ιούλιο του 2015 σε ύψος 5,33 και 5,74 δισ. ευρώ, αντίστοιχα.

Πίνακας 2.6 Εξέλιξη ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων Γενικής Κυβέρνησης 2015 (σε εκατ. ευρώ)										
	Δεκ. 2014	Ιαν. 2015	Φεβ. 2015	Μαρ. 2015	Απρ. 2015	Μάιος 2015	Ιουν. 2015	Ιουλ. 2015	Μεταβολή Δεκ. 2014 – Ιουλ. 2015	
									Ποσό	%
Κράτος (Υπουργεία)	157	243	252	281	478	525	601	753	596	380,6
ΟΤΑ	280	257	267	312	302	293	298	315	35	12,4
ΟΚΑ	1.767	1.815	1.886	2.008	2.165	2.232	2.340	2.457	690	39,0
Κρατικά νοσοκομεία	607	708	787	903	949	1.023	1.114	1.179	572	94,2
Νομικά πρόσωπα	208	206	200	240	233	230	243	255	47	22,6
Γενική Κυβέρνηση	3.019	3.229	3.392	3.743	4.128	4.303	4.595	4.959	1.940	64,3
Επιστροφές φόρων	755	648	628	688	692	734	733	781	26	3,5
Σύνολο Γενικής Κυβέρνησης	3.774	3.877	4.020	4.431	4.820	5.037	5.328	5.740	1.966	52,1

Με την κύρωση του Σχεδίου Σύμβασης Οικονομικής Ενίσχυσης από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας και την ολοκλήρωση της Συμφωνίας Χρηματοδότησης, αναμένεται εξομάλυνση της ρευστότητας και των ταμειακών συνθηκών και συνεπώς επαναφορά της εκτέλεσης του Προϋπολογισμού στα επίπεδα των στόχων.

Κατά συνέπεια, αναμένεται να ανακοπεί ο ρυθμός αύξησης των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης και να βελτιωθεί ο ρυθμός αποπληρωμής των υποχρεώσεών τους.

Περαιτέρω, σε συνέχεια της προσπάθειας εκκαθάρισης των ληξιπρόθεσμων οφειλών της Γενικής Κυβέρνησης και υπό την προϋπόθεση της ομαλής χρηματοδότησης βάσει της Σύμβασης Οικονομικής Ενίσχυσης, σχεδιάζεται η επανεκκίνηση του προγράμματος χρηματοδότησης των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης αποκλειστικά για την εξόφληση ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων με απώτερο στόχο τη σημαντική μείωση αυτών ως το τέλος του 2016. Παράλληλα, αναμένεται και εντατικοποίηση της αποπληρωμής των εκκρεμών επιστροφών φόρων προς τους δικαιούχους.

Στο πλαίσιο του νέου προγράμματος, βάσει των διατάξεων του ν.4281/2014, ο Κρατικός Προϋπολογισμός θα αναλάβει την υποχρέωση να χρηματοδοτήσει την εκκαθάριση των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης. Ειδικότερα, θα επιχορηγηθούν οι φορείς της Γενικής Κυβέρνησης για την αποπληρωμή ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων προς τρίτους που δημιουργήθηκαν μετά την 1/1/2012, ενώ προτεραιότητα θα δοθεί και πάλι στους τομείς υγείας, πρόνοιας και κοινωνικής ασφάλισης. Για το σκοπό αυτό θα εγγραφούν οι απαραίτητες πιστώσεις στον Προϋπολογισμό του 2016. Εφόσον οι φορείς εντείνουν τις προσπάθειες εκκαθάρισης και εξόφλησης των υποχρεώσεών τους, εκτιμάται ότι ως το τέλος του 2016 θα έχουν μειωθεί σημαντικά οι ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις της Γενικής Κυβέρνησης προς τρίτους.

Επισημαίνεται ότι οι εκταμιεύσεις των επιχορηγήσεων του προγράμματος εκκαθάρισης ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων θα προσαρμόζονται ανάλογα με τις δυνατότητες του Τακτικού

Προϋπολογισμού και τις ταμειακές κάθε φορά συνθήκες και συνεπώς ανάλογα με τις εκταμιεύσεις των δόσεων βάσει της Σύμβασης Οικονομικής Ενίσχυσης από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας. Αντίστοιχα θα προσαρμοστεί και ο χρόνος έναρξης του προγράμματος.

Τα ποσά χρηματοδοτήσεων για εξόφληση ληξιπροθέσμων οφειλών εκταμιεύονται από τον Κρατικό Προϋπολογισμό και εμφανίζονται στους προϋπολογισμούς των λοιπών φορέων της Γενικής Κυβέρνησης, με ισόποση αύξηση των εσόδων (είσπραξη επιχορηγήσεων από το κράτος) και αύξηση των δαπανών τους (για εξόφληση ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεών τους).

Σε δημοσιολογιστική βάση επέρχεται αντίστοιχη μείωση των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης προς ιδιώτες. Στις περιπτώσεις εκείνες όπου για διαδικαστικούς λόγους τα ποσά δεν εξοφλούνται ως το τέλος εκάστου έτους, παραμένουν ως ταμειακά διαθέσιμα στους υποτομείς βελτιώνοντας το ταμειακό ισοζύγιο τους.

2. Προβλέψεις 2016

Η δημοσιονομική στρατηγική και για το έτος 2016 είναι προσανατολισμένη στην επίτευξη των δημοσιονομικών στόχων της Σύμβασης Οικονομικής Συμφωνίας με την εδραίωση πρωτογενών πλεονασμάτων, τα οποία επιτρέπουν αφενός την επίτευξη διατηρήσιμων ανοδικών ρυθμών οικονομικής μεγέθυνσης και, αφετέρου, την επέκταση προγραμμάτων σημαντικού κοινωνικού και ανθρωπιστικού ενδιαφέροντος αλλά και ιδιαίτερης δημοσιονομικής βαρύτητας, όπως:

- Εφαρμογή νέου προγράμματος εξόφλησης ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης προς την πραγματική οικονομία, από δαπάνες αλλά και επιστροφές φόρων, με σχετική χρηματοδότηση από το Πρόγραμμα Στήριξης.
- Σταδιακή εφαρμογή του Προγράμματος του Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος σε εθνικό επίπεδο.
- Εφαρμογή δράσεων για την καταπολέμηση της ανθρωπιστικής κρίσης.
- Αναμόρφωση του ενιαίου μισθολογίου, με ουδέτερη δημοσιονομική επίπτωση, το οποίο ενσωματώνει σημαντικές καινοτομίες στη διαχείριση του ανθρώπινου δυναμικού.
- Σχεδιασμό για την εντατικοποίηση των διαδικασιών απορρόφησης των κονδυλίων του ΠΔΕ.
- Επανασχεδιασμό του προγράμματος αποκρατικοποιήσεων για τη βέλτιστη αξιοποίηση της ακίνητης περιουσίας του Δημοσίου.
- Επιτάχυνση των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων στην οικονομία.
- Επέκταση των θεσμικών αλλαγών στο δημόσιο τομέα.

2.1 Βασικά μεγέθη προϋπολογισμού

Για το έτος 2016, σύμφωνα με τη μεθοδολογία του Ευρωπαϊκού Συστήματος Λογαριασμών, το ισοζύγιο της Γενικής Κυβέρνησης προβλέπεται να εμφανίσει έλλειμμα ύψους 4 δισ. ευρώ ή 2,3% του ΑΕΠ.

Το πρωτογενές αποτέλεσμα της Γενικής Κυβέρνησης, σύμφωνα με την ίδια μεθοδολογία, προβλέπεται ότι θα διαμορφωθεί σε πλεόνασμα ύψους 2,9 δισ. ευρώ ή 1,7% του ΑΕΠ.

Σύμφωνα με τη μεθοδολογία της Σύμβασης Οικονομικής Συμφωνίας, το πρωτογενές πλεόνασμα της Γενικής Κυβέρνησης προβλέπεται να διαμορφωθεί σε 894 εκατ. ευρώ ή 0,5% στο ύψος του στόχου, ο οποίος ανέρχεται σε 867 εκατ. ευρώ. Επομένως, η υπέρβαση του στόχου διαμορφώνεται στα 27 εκατ. ευρώ.

2.2 Τακτικός Προϋπολογισμός

Έσοδα

Τα καθαρά έσοδα του Τακτικού Προϋπολογισμού, σε ταμειακή βάση, προβλέπεται να διαμορφωθούν στα 49.462 εκατ. ευρώ, αυξημένα κατά 0,8% περίπου, έναντι των εκτιμήσεων του 2015.

Η αύξηση αυτή, οφείλεται τόσο στην αναμενόμενη βελτίωση του μακροοικονομικού περιβάλλοντος, όσο και στα μέτρα που έχουν ληφθεί στο πλαίσιο της νέας Σύμβασης Οικονομικής Συμφωνίας.

Ειδικότερα:

- οι άμεσοι φόροι προβλέπεται να ανέλθουν στο ποσό των 19.926 εκατ. ευρώ. Στα έσοδα αυτά περιλαμβάνεται και ποσό ύψους 957 εκατ. ευρώ περίπου, λόγω της είσπραξης, τους πρώτους μήνες του 2016 των δύο δόσεων του ΕΝΦΙΑ του έτους 2015. Ωστόσο, το ποσό αυτό, σε δημοσιονομική βάση, θα υπολογισθεί στο έτος 2015,
- οι έμμεσοι φόροι, εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν στο ποσό των 24.874 εκατ. ευρώ και,
- τα έσοδα από αποκρατικοποιήσεις προβλέπονται στα 2 δισ. ευρώ περίπου. Το σημαντικό μέρος των εσόδων αυτών θα προέλθει από την παραχώρηση του δικαιώματος χρήσης, λειτουργίας, διαχείρισης και εκμετάλλευσης περιφερειακών αεροδρομίων της χώρας.

Ωστόσο, θα πρέπει να επισημανθεί ότι τα μη τακτικά έσοδα στο 2016, είναι μειωμένα σε σχέση με αυτά του 2015, λόγω της μειωμένης πρόβλεψης για είσπραξη εσόδων από το πρόγραμμα ενίσχυσης της ρευστότητας από τη χρηματοπιστωτική κρίση, καθώς και των εσόδων από ANFAs και SMPs.

Τα έσοδα του ΠΔΕ εκτιμώνται σε 3.882 εκατ. ευρώ, σε ταμειακή βάση, και 3.866 εκατ. ευρώ, σε δεδουλευμένη βάση.

Δαπάνες

Οι συνολικές δαπάνες του Τακτικού Προϋπολογισμού εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν στα 48.935 εκατ. ευρώ, μειωμένες κατά 355 εκατ. ευρώ έναντι της εκτίμησης για το έτος 2015.

Οι πρωτογενείς δαπάνες του Τακτικού Προϋπολογισμού εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν στα 41.735 εκατ. ευρώ, μειωμένες κατά 214 εκατ. ευρώ έναντι της εκτίμησης για το έτος 2015.

Ανάλυση δαπανών κατά κατηγορίες

Μισθοί και συντάξεις

Οι δαπάνες για μισθούς, συντάξεις εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν σε 18.555 εκατ. ευρώ, στις οποίες, μεταξύ άλλων, έχουν ληφθεί υπόψη και οι επιπτώσεις από:

- την αναμόρφωση του ενιαίου μισθολογίου,
- τη μείωση των εκτιμώμενων αποχωρήσεων λόγω συνταξιοδότησης,
- τη διαφορά αποδοχών σε ετήσια βάση από την επαναφορά υπαλλήλων που είχαν τεθεί σε διαθεσιμότητα ή είχαν απολυθεί.

Ασφάλιση, περίθαλψη και κοινωνική προστασία

Οι σχετικές δαπάνες προβλέπεται ότι θα διαμορφωθούν σε 13.793 εκατ. ευρώ. Οι πιστώσεις αυτές εγγράφονται για την αντιμετώπιση των επιχορηγήσεων των ασφαλιστικών ταμείων, των νοσοκομείων και των δαπανών για την κοινωνική προστασία (επιδόματα πολυτέκνων, επίδομα θέρμανσης, απόδοση πόρων στο ΑΚΑΓΕ καθώς και σε άλλες δαπάνες κοινωνικού χαρακτήρα).

Στις παραπάνω δαπάνες περιλαμβάνονται και δράσεις για την αντιμετώπιση της ανθρωπιστικής κρίσης, καθώς και παρεμβάσεις:

- στο επίδομα θέρμανσης και
- στον επαναπροσδιορισμό του ύψους της απόδοσης στο ΑΚΑΓΕ.

Λειτουργικές και άλλες δαπάνες (συμπεριλαμβανομένων και των επιχορηγήσεων)

Για την αντιμετώπιση των δαπανών αυτών έχουν προβλεφθεί πιστώσεις ύψους 5.130 εκατ. ευρώ. Οι δαπάνες αυτές καλύπτουν:

- τις επιχορηγήσεις σε φορείς εντός και εκτός Γενικής Κυβέρνησης,
- τις εισφορές σε διεθνείς οργανισμούς,
- τις καταναλωτικού χαρακτήρα δαπάνες λειτουργίας των φορέων,
- τις δαπάνες για προμήθεια αγαθών και υπηρεσιών,
- τις δαπάνες μετακίνησης του προσωπικού για εκτέλεση υπηρεσίας και λοιπές δαπάνες,
- τις αποδόσεις προς την ΕΕ και
- τις επιδοτήσεις γεωργίας.

Οι δαπάνες αυτές είναι μειωμένες σε σχέση με το 2015 κατά 423 εκατ. ευρώ διότι δεν περιλαμβάνονται οι δαπάνες για εκλογικές αναμετρήσεις και κυρίως οι δαπάνες σε εκτέλεση δικαστικών αποφάσεων οι οποίες έχουν προβλεφθεί ότι θα διατεθούν από το αποθεματικό.

Αποδιδόμενοι Πόροι

Οι πιστώσεις της κατηγορίας αυτής προβλέπονται να διαμορφωθούν στα 3.257 εκατ. ευρώ. Στις δαπάνες αυτές περιλαμβάνεται και η ανάληψη από τις Περιφέρειες του κόστους μισθοδοσίας των υπαλλήλων τους που μέχρι 31/12/2015 καταβάλλεται από τον προϋπολογισμό του Υπουργείου Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης.

Αποθεματικό

Για την αντιμετώπιση απρόβλεπτων και έκτακτου χαρακτήρα ανελαστικών δαπανών, έχουν προβλεφθεί πιστώσεις ύψους 1.000 εκατ. ευρώ.

Τόκοι, δαπάνες ανάληψης δανείων από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Στήριξης (ΕΜΣ) και παράλληλες δαπάνες εξυπηρέτησης δημοσίου χρέους

Οι ταμειακές δαπάνες για τόκους και έξοδα εκταμίευσης δανείων από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Στήριξης προβλέπονται να ανέλθουν στα 6,1 δισ. ευρώ, περίπου στα ίδια επίπεδα με την αντίστοιχη εκτίμηση για το έτος 2015.

Εξοπλιστικά προγράμματα

Οι ταμειακές δαπάνες για την υλοποίηση των εξοπλιστικών προγραμμάτων του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας, προβλέπονται στα 598 εκατ. ευρώ.

Σημειώνεται ότι στον προϋπολογισμό του ΥΠΕΘΑ έχουν περιληφθεί και παρεμβάσεις ύψους 355 εκατ. ευρώ.

Καταπτώσεις εγγυήσεων

Το συνολικό ύψος των δαπανών για καταπτώσεις εγγυήσεων προς φορείς εντός και εκτός Γενικής Κυβέρνησης, εκτιμάται ότι θα διαμορφωθεί στα 532 εκατ. ευρώ, μειωμένο κατά 188 εκατ. ευρώ σε σχέση με τη σχετική εκτίμηση για το έτος 2015. Η μείωση αυτή θα προέλθει κυρίως από τις καταπτώσεις εγγυήσεων σε φορείς εντός της Γενικής Κυβέρνησης.

2.3 Αναμόρφωση ενιαίου μισθολογίου

Τα προβλήματα που κατεγράφησαν στο πλαίσιο της εφαρμογής του υφιστάμενου ενιαίου βαθμολογίου-μισθολογίου (ν.4024/2011), καθώς και η ανάγκη επαναπροσέγγισης του συστήματος αμοιβών των υπαλλήλων του Δημοσίου και ευρύτερου δημόσιου τομέα, όπως προκύπτει από τη δέσμευση της Ελληνικής Κυβέρνησης έναντι των εταίρων μας, στο πλαίσιο της νέας Μεσοπρόθεσμης Δημοσιονομικής Στρατηγικής, σηματοδοτεί την ανάγκη αναμόρφωσής του.

Συγκεκριμένα στο ν. 4336/2015 (94 Α'), στο πλαίσιο εκσυγχρονισμού και ενίσχυσης της δημόσιας διοίκησης, προβλέπεται η δημοσιονομικά ουδέτερη μεταρρύθμιση του υφιστάμενου μισθολογίου, στοχεύοντας στην αποσυμπίεση της μισθολογικής κατανομής, σε συνάρτηση με τις δεξιότητες, τις επιδόσεις, τις αρμοδιότητες και τη θέση του προσωπικού.

2.4 Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ)

Το ΠΔΕ για το έτος 2016 θα αποτελέσει το σημαντικότερο μέσο για την προώθηση της αναπτυξιακής προσπάθειας της ελληνικής οικονομίας. Ο στόχος αυτός θα εξυπηρετηθεί με την εντατικοποίηση των ενεργειών για την ολοκλήρωση και το κλείσιμο των προγραμμάτων του ΕΣΠΑ της περιόδου 2007-2013, καθώς και από την επίσπευση των ενεργειών για την έναρξη και υλοποίηση των προγραμμάτων της νέας περιόδου (2014-2020).

Το ύψος των δαπανών του ΠΔΕ προβλέπεται να φθάσει στα 6.750 εκατ. ευρώ, αυξημένο κατά 350 εκατ. ευρώ σε σχέση με το έτος 2015. Οι δαπάνες αυτές κατανέμονται σε 6.000 εκατ. ευρώ για την προώθηση των έργων που θα συγχρηματοδοτηθούν από πόρους της Ευρωπαϊ-

κής Ένωσης και σε 750 εκατ. ευρώ για τα έργα που θα χρηματοδοτηθούν αποκλειστικά από εθνικούς πόρους.

Για την προώθηση της αναπτυξιακής πολιτικής, ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί, στους τομείς των έργων υποδομών (οδικά έργα, σιδηρόδρομοι, μετρό κ.λπ.), της επιχειρηματικότητας (κυρίως στους τομείς της μεταποίησης και του τουρισμού), της απασχόλησης, της εκπαίδευσης και κατάρτισης, της υγείας και της πρόνοιας, της προστασίας του περιβάλλοντος, των έργων υποδομών που υλοποιούνται από τους ΟΤΑ και των δράσεων για τη διοικητική μεταρρύθμιση.

Ο σχεδιασμός τέλος, για την έναρξη υλοποίησης των επιχειρησιακών προγραμμάτων της νέας περιόδου 2014-2020, προβλέπει την εμπροσθοβαρή απορρόφηση πόρων για την ενίσχυση της απασχόλησης και της επιχειρηματικότητας.

2.5 Λοιποί τομείς Γενικής Κυβέρνησης

Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου και Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου (πλην ΑΚΑΓΕ)

Σύμφωνα με τις προβλέψεις για το 2016, το ισοζύγιο των νομικών προσώπων προβλέπεται να διαμορφωθεί στα 164 εκατ. ευρώ.

Στο αποτέλεσμα αυτό δεν έχουν προβλεφθεί τυχόν έκτακτες μεταβιβάσεις (αποδόσεις, μερίσματα) νομικών προσώπων στα έσοδα του Τακτικού Προϋπολογισμού.

Επαναταξινομημένες ΔΕΚΟ

Το ισοζύγιο των επαναταξινομημένων ΔΕΚΟ για το έτος 2016 διαμορφώνεται στα 554 εκατ. ευρώ και παραμένει στα ίδια περίπου επίπεδα με το έτος 2015.

Σημειώνεται ότι, τα αποτελέσματα των φορέων ΤΡΑΙΝΟΣΕ ΑΕ, ΕΕΣΣΤΥ ΑΕ και ΕΓΝΑΤΙΑ ΑΕ δεν περιλαμβάνονται στο ισοζύγιο του έτους 2016, λόγω της επικείμενης αποκρατικοποίησής τους.

Τοπική Αυτοδιοίκηση

Σύμφωνα με τις προβλέψεις του ενοποιημένου προϋπολογισμού της Τοπικής Αυτοδιοίκησης για το έτος 2016 προβλέπεται πλεόνασμα ύψους 300 εκατ. ευρώ, περιλαμβανομένου και του αποτελέσματος των εποπτευόμενων ΝΠΔΔ και Δημοτικών Επιχειρήσεων φορέων της Γενικής Κυβέρνησης, βελτιωμένο, κατά 61 εκατ. ευρώ, σε σχέση με το 2015.

Σημειώνεται ότι, στο 2016, έχουν προβλεφθεί αυξημένες μεταβιβάσεις πόρων (ΚΑΠ) στους ΟΤΑ, έναντι του 2015, και ειδικότερα, αυξημένοι πόροι από τον Τακτικό Προϋπολογισμό στις Περιφέρειες, για την ανάληψη της καταβολής των δαπανών της μισθοδοσίας του προσωπικού τους, που μέχρι την 31/12/2015 σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 4047/2012, καταβάλλονταν από τον προϋπολογισμό του Υπουργείου Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης.

Οργανισμοί Κοινωνικής Ασφάλισης (ΟΚΑ)

- **Ασφαλιστικά Ταμεία**

Το οικονομικό περιβάλλον εκτιμάται ότι θα συνεχίσει να ασκεί πιέσεις στο σύστημα κοινωνικής ασφάλισης. Οι εισφορές παραμένουν σε χαμηλά επίπεδα λόγω του υψηλού επιπέδου ανεργίας και της συνεχιζόμενης κρίσης στους ελεύθερους επαγγελματίες, ενώ οι μεταβολές στη συνταξιοδοτική δαπάνη αυξάνονται καθώς μεγάλος αριθμός ασφαλισμένων επέλεξε να συνταξιοδοτηθεί αξιοποιώντας υφιστάμενες μεταβατικές διατάξεις πρόωρης συνταξιοδότησης.

Σημειώνεται χαρακτηριστικά ότι το σύνολο των εσόδων από ασφαλιστικές εισφορές αναμένεται να μειωθεί κατά 50 εκατ. ευρώ περίπου σε σχέση με το έτος 2015.

Για την αντιμετώπιση των πιέσεων αυτών υιοθετήθηκαν με το ν.4336/2015 σειρά παρεμβάσεων που αποσκοπούν στη σταδιακή αύξηση των ορίων ηλικίας συνταξιοδότησης και στη δημιουργία ισχυρών αντικινήτρων για πρόωρη συνταξιοδότηση, καθώς και άλλες παρεμβάσεις.

Πιο συγκεκριμένα προωθούνται οι ακόλουθες δράσεις :

- Σταδιακή κατάργηση των συνταξιοδοτικών δικαιωμάτων πριν από τη συμπλήρωση του ορίου ηλικίας και των απαιτούμενων ετών, προσαρμόζοντας σταδιακά τα όρια ηλικίας συνταξιοδότησης στα 67 έτη, έως το 2022, ή στα 62 έτη με 40 έτη ασφαλιστικών εισφορών.
- Θέσπιση κανόνα καταβολής του ποσού που εγγυάται το κράτος ως διαφορά μεταξύ του ποσού που προκύπτει βάσει των καταστατικών και γενικών διατάξεων («οργανικό ποσό») και του προβλεπόμενου κατώτατου ορίου σύνταξης μετά τη συμπλήρωση των 67 ετών.
- Εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων που θεσμοθετήθηκαν με το ν.3863/2010 για τις κύριες συντάξεις και για όσους συνταξιοδοτήθηκαν από 1/1/2015.
- Διατήρηση μέχρι την 31/12/2021 των κατώτατων ορίων σύνταξης στο ύψος που ίσχυε κατά την 31/07/2015.
- Ένταξη από 01/09/2015 όλων των ταμείων επικουρικής ασφάλισης στο ενιαίο ταμείο επικουρικής ασφάλισης (ΕΤΕΑ), με χρηματοδότηση αποκλειστικά από ίδιες εισφορές.

Η ελληνική κυβέρνηση με τη σχετική συμφωνία που κυρώθηκε με το ν.4336/2015 δεσμεύτηκε ότι οι συνολικοί πόροι που θα εξοικονομηθούν στο ασφαλιστικό σύστημα θα ανέλθουν στο 0,25% του ΑΕΠ για το 2015 και στο 1% για το 2016.

Το Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης σχεδιάζει την εφαρμογή ενός φιλόδοξου εθνικού σχεδίου για τη μεταρρύθμιση της κοινωνικής ασφάλισης. Το εθνικό αυτό σχέδιο θα επιτυγχάνει την ουσιαστική απλοποίηση του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης, την αποκατάσταση της ισότητας μέσω καθιέρωσης ενιαίων κανόνων, τη διαγενεακή ισότητα με την αποκατάσταση της αλληλεγγύης τόσο μεταξύ των παλαιών ασφαλισμένων όσο και μεταξύ παλαιών και νέων ασφαλισμένων, θα διασφαλίζει την ενίσχυση του κοινωνικού, αναδιανεμητικού χαρακτήρα του συνταξιοδοτικού συστήματος, ενώ παράλληλα θα εγγυάται τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητά του. Αναγνωρίζοντας τον επείγοντα χαρακτήρα των αναγκαίων παρεμβάσεων, το εθνικό σχέδιο για τη μεταρρύθμιση της κοινωνικής ασφάλισης θα νομοθετηθεί εντός του τρέχοντος έτους αφού προηγηθεί ευρεία διαβούλευση και συζήτηση των προτεινόμενων παραμέτρων της μεταρρύθμισης.

Παράλληλα, το Υπουργείο έχει δεσμευτεί για τη λήψη μέτρων που θα βελτιώσουν την εισπραξιμότητα των ασφαλιστικών εισφορών και οφειλών, με την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των εμπλεκόμενων διοικητικών μονάδων.

Πιο συγκεκριμένα εντείνονται οι προσπάθειες για την καταπολέμηση της αδήλωτης-ανασφάλιστης εργασίας και την ενίσχυση της συμμόρφωσης των εργοδοτών και των ασφαλισμένων στις ασφαλιστικές υποχρεώσεις τους. Η περαιτέρω ενίσχυση του Κέντρου Είσπραξης Ασφαλιστικών Οφειλών (ΚΕΑΟ), η ισχυροποίηση της ελεγκτικής ικανότητας του ΙΚΑ, η δημιουργία ενιαίας βάσης δεδομένων και ασφαλισμένων για όλα τα ταμεία κοινωνικής ασφάλισης καθώς και η ενδυνάμωση της συνεργασίας με τη φορολογική διοίκηση αποτελούν δράσεις που θα συμβάλουν ενισχυτικά στην επίτευξη των ανωτέρω στόχων.

- **Οργανισμοί Απασχόλησης**

Για το 2016 το ταμειακό ισοζύγιο του Οργανισμού Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού (ΟΑΕΔ) αναμένεται να παρουσιάσει έλλειμμα ύψους 7 εκατ. ευρώ έναντι εκτιμώμενου ταμειακού πλεονάσματος 427 εκατ. ευρώ για το 2015.

Βασική προτεραιότητα της κυβέρνησης είναι η παροχή στήριξης στους ανέργους, έτσι ώστε να αμβλυνθούν οι επιπτώσεις από την τρέχουσα οικονομική συγκυρία. Η δαπάνη για τα επιδόματα ανεργίας αναμένεται να παραμείνει στα ίδια επίπεδα με αυτά του έτους 2015, ωστόσο ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στις δαπάνες για προγράμματα ενίσχυσης της απασχόλησης μέσω των σχεδιαζόμενων ενεργητικών πολιτικών για την απασχόληση, οι οποίες προβλέπεται να ανέλθουν σε 500 εκατ. ευρώ, αυξημένα κατά 120 εκατ. ευρώ έναντι των εκτιμήσεων κλεισίματος για το 2015.

Ειδικότερα, στο 2016, προβλέπεται, μεταξύ άλλων και μία σειρά δράσεων για:

- την εγγυημένη στήριξη της απασχόλησης κοινωνικών ομάδων όπως νέοι, μακροχρόνια άνεργοι, πληθυσμιακές ομάδες σε μειονεκτική θέση όπου αναμένεται να ωφεληθούν συνολικά 150.000 άτομα,
- ευκαιρίες βραχυπρόθεσμης απασχόλησης για 50.000 άτομα.

- **Εθνικός Οργανισμός Παροχής Υπηρεσιών Υγείας (ΕΟΠΥΥ)**

Σύμφωνα με τα οριζόμενα στις διατάξεις του ν.4336/2015 και στο πλαίσιο της Συμφωνίας Δημοσιονομικών Στόχων και Διαρθρωτικών Μεταρρυθμίσεων προωθείται η υλοποίηση δράσεων με στόχο τον έλεγχο και τη χρήση με οικονομικά αποδοτικό τρόπο, των δημοσίων δαπανών στον χώρο της υγείας.

Ενδεικτικά προβλέπονται δράσεις που επηρεάζουν την τιμή και τη ζήτηση των φαρμακευτικών σκευασμάτων και κατά συνέπεια και τη φαρμακευτική δαπάνη του ΕΟΠΥΥ.

Ειδικότερα, προβλέπεται:

- η πλήρης επαναφορά της συνταγογράφησης φαρμάκων κατά τη διεθνή ονομασία τους (INN Prescription) αλλά και η εκ νέου επιβολή κυρώσεων και ποινών για παραβιάσεις των σχετικών κανόνων,
- η μείωση κατά 50% των τιμών των φαρμάκων, μετά τη λήξη της περιόδου προστασίας τους,

- οι μειώσεις στις τιμές των γενόσημων φαρμάκων που βρίσκονταν ήδη στην αγορά από το 2012 και μεγαλύτερη διείσδυση αυτών στα νοσοκομεία και στους εξωτερικούς ασθενείς,
- η δημοσίευση ανά εξάμηνο ενημερωτικού δελτίου τιμών φαρμακευτικών προϊόντων.

Προβλέπεται, επίσης, η επέκταση των ανώτατων ορίων είσπραξης επιστροφών για τις διαγνωστικές εξετάσεις, τις ιδιωτικές κλινικές και τα φαρμακευτικά προϊόντα, στα επόμενα τρία χρόνια. Τέλος, στην προσπάθεια συγκράτησης της σχετικής δαπάνης προβλέπεται η συνέχιση της συλλογής και δημοσίευσης από τον ΕΟΠΥΥ στοιχείων για την αξιολόγηση των επιδόσεων των δημοσίων και ιδιωτών παρόχων ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, προκειμένου να επανεξετάζεται η ανάγκη για ανάθεση σε ιδιώτες παρόχους ανά περιφέρεια.

Με τις ανωτέρω δράσεις εκτιμάται ότι θα επιτευχθούν καλύτεροι όροι παροχής υπηρεσιών προς τους ασφαλισμένους του Οργανισμού και ταυτόχρονα θα αξιοποιηθούν αποδοτικότερα οι διαθέσιμοι πόροι του.

2.6 Δημοσιονομικές παρεμβάσεις της Σύμβασης Οικονομικής Συμφωνίας για τα έτη 2015-2016

Η Σύμβαση Οικονομικής Συμφωνίας περιλαμβάνει μία σειρά από δημοσιονομικές παρεμβάσεις, κυρίως στα φορολογικά έσοδα, καθώς και στο ασφαλιστικό σύστημα, οι επιπτώσεις των οποίων έχουν ενσωματωθεί στις εκτιμήσεις για το 2015 αλλά και στις προβλέψεις για το 2016.

Πιο συγκεκριμένα, οι δημοσιονομικές αυτές παρεμβάσεις περιλαμβάνονται αναλυτικά στον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 2.7 Δημοσιονομικές Παρεμβάσεις Σύμβασης Οικονομικής Συμφωνίας 2015 - 2016, συνοπτικά και ανά κατηγορία παρέμβασης (ποσά σε καθαρή ετήσια βάση και σε εκατ. ευρώ)			
	2015	2016	Σύνολο 2015 - 2016
Σύνολο παρεμβάσεων Γενικής Κυβέρνησης	2.033,2	4.346,0	6.379,2
1 Μισθολογικές παρεμβάσεις και μη μισθολογικές παροχές	0,0	21,2	21,2
2 Συντάξεις, εισφορές και λοιπές παροχές κοινωνικής ασφάλισης	432,0	1.268,6	1.700,6
3 Κοινωνικά επιδόματα	0,0	105,0	105,0
4 Δαπάνες Υπουργείου Εθνικής Άμυνας	100,0	400,0	500,0
5 Νοσοκομειακή περίθαλψη	0,0	22,0	22,0
6 Μεταβιβάσεις φορέων της Κεντρικής Διοίκησης	10,3	4,6	14,8
7 Αύξηση εσόδων εποπτευόμενων νομικών προσώπων, φορέων της Γενικής Κυβέρνησης	0,0	30,0	30,0
8 Παρεμβάσεις στο σκέλος των εσόδων Κρατικού Προϋπολογισμού	1.490,9	2.494,6	3.985,5

Παρατήρηση: Στο σκέλος των δαπανών, το θετικό πρόσημο δηλώνει μείωση (εξοικονόμηση) δαπάνης, ενώ το αρνητικό πρόσημο δηλώνει αύξηση δαπάνης. Στο σκέλος των εσόδων, το θετικό πρόσημο σημαίνει αύξηση εσόδων και το αρνητικό πρόσημο δηλώνει μείωση εσόδων.

Πίνακας 2.8 Δημοσιονομικές Παρεμβάσεις Σύμβασης Οικονομικής Συμφωνίας 2015 - 2016, αναλυτικά και ανά υποτομέα της Γενικής Κυβέρνησης (ποσά σε καθαρή ετήσια βάση και σε εκατ. ευρώ)				
	2015	2016	Σύνολο 2015 - 2016	
Σύνολο Παρεμβάσεων (Α+Β)	2.033,2	4.346,0	6.379,2	
A	Σύνολο παρεμβάσεων Γενικής Κυβέρνησης στο σκέλος των δαπανών (1+2+3+4)	542,3	1.851,4	2.393,7
1	Σύνολο παρεμβάσεων δαπανών Κεντρικής Διοίκησης (1.1+1.2+1.3+1.4+1.5)	114,0	799,0	912,9
1.1	Εκσυγχρονισμός ενιαίου μισθολογίου και εξορθολογισμός μη μισθολογικών παροχών	0,0	8,2	8,2
i	Επανακατάταξη υπαλλήλων βάσει νέου ενιαίου μισθολογίου	0,0	9,3	9,3
ii	Μισθολογικές προαγωγές σε καθαρή βάση βάσει νέου ενιαίου μισθολογίου	0,0	24,8	24,8
iii	Αύξηση επιδόματος θέσης ευθύνης βάσει νέου ενιαίου μισθολογίου	0,0	-14,3	-14,3
iv	Πρωθυμική μισθολογική κατάταξη υπαλλήλων βάσει νέου ενιαίου μισθολογίου	0,0	0,0	0,0
v	Πρωθυμική αύξηση επιδόματος θέσης ευθύνης βάσει νέου ενιαίου μισθολογίου	0,0	0,0	0,0
vi	Βαρύτητα θέσεων εργασίας βάσει νέου ενιαίου μισθολογίου	0,0	-27,0	-27,0
vii	Αναμόρφωση του υφιστάμενου πλαισίου για μη μισθολογικές παροχές	0,0	15,4	15,4
1.2	Συντάξεις Δημοσίου	3,7	281,2	284,9
i	Αντικίνητρα για πρόωρη συνταξιοδότηση-σταδιακή προσαρμογή ορίων ηλικίας συνταξιοδότησης	1,8	19,1	20,9
ii	Εφαρμογή αναλογικού υπολογισμού σύνταξης (εφαρμογή του ν.3863/2010 από 1/1/2015 για όσους αποχωρούν από 1/1/2015)	1,8	4,0	5,8
iii	Πάγωμα κατώτατης σύνταξης-Διαφορά μεταξύ οργανικού ποσού (μέχρι το 67ο έτος) και κατώτατης σύνταξης (μετά τη συμπλήρωση του 67ου έτους)	0,1	0,0	0,1
iv	Εξοικονόμηση από ασφαλιστική μεταρρύθμιση συντάξεων Δημοσίου	0,0	258,1	258,1
1.3	Επιδόματα Κοινωνικού Χαρακτήρα	0,0	105,0	105,0
i	Εξορθολογισμός χορήγησης επιδόματος θέρμανσης με μείωση της σχετικής δαπάνης κατά 50%	0,0	105,0	105,0
1.4	Δαπάνες Υπουργείου Εθνικής Άμυνας	100,0	400,0	500,0
i	Μείωση αμυντικών και λοιπών καταναλωτικού και λειτουργικού χαρακτήρα δαπανών του Υπ. Εθνικής Άμυνας, οι οποίες δεν έχουν εξειδικευτεί προς το παρόν	100,0	400,0	500,0
1.5	Μεταβιβάσεις, αποδόσεις και επιδοτήσεις φορέων της Κεντρικής Διοίκησης	10,3	4,6	14,8
i	Παρεμβάσεις σε μη ανταποδοτικές χρεώσεις	10,3	4,6	14,8
2	Σύνολο Παρεμβάσεων Οργανισμών Κοινωνικής Ασφάλισης (2.1+2.2)	428,4	987,3	1.415,7
2.1	Συντάξεις Οργανισμών Κοινωνικής Ασφάλισης	28,7	507,7	536,4
i	Αντικίνητρα για πρόωρη συνταξιοδότηση-σταδιακή προσαρμογή ορίων ηλικίας συνταξιοδότησης	5,8	27,4	33,3
ii	Εφαρμογή αναλογικού υπολογισμού σύνταξης (εφαρμογή του Ν.3863/2010 από 1/1/2015 για όσους αποχωρούν από 1/1/2015)	0,8	2,8	3,6
iii	Πάγωμα κατώτατης σύνταξης-Διαφορά μεταξύ οργανικού ποσού (μέχρι το 67ο έτος) και κατώτατης σύνταξης (μετά τη συμπλήρωση του 67ου έτους)	2,7	13,3	16,0
iv	Εξοικονόμηση από ασφαλιστική μεταρρύθμιση συντάξεων ΟΚΑ	19,4	464,1	483,5
2.2	Εισφορές και Λοιπές Παροχές Οργανισμών Κοινωνικής Ασφάλισης	399,7	479,6	879,3
i	Αύξηση εισφοράς υγείας στις κύριες συντάξεις από 4% σε 6%	261,2	269,7	531,0
ii	Επιβολή εισφοράς υγείας 6% στις επικουρικές συντάξεις	91,0	92,5	183,4
iii	Επίδραση πρόωρων συνταξιοδοτήσεων στα εφάπαξ	0,0	77,9	77,9
iv	Εφαρμογή συντελεστή προσαρμογής στα εφάπαξ	47,4	39,5	86,9
3	Σύνολο Παρεμβάσεων στα Νοσοκομεία (3.1)	0,0	22,0	22,0
3.1	Περίθαλψη	0,0	22,0	22,0
i	Δημοσιονομικά ισοδύναμες παρεμβάσεις για την εξισορρόπηση της απώλειας εσόδων από την κατάργηση του εισιτηρίου 5 ευρώ για εξέταση στα νοσοκομεία	0,0	22,0	22,0
4	Σύνολο Παρεμβάσεων στους λοιπούς υποτομείς της Γενικής Κυβέρνησης (4.1+4.2)	0,0	43,1	43,1
4.1	Εκσυγχρονισμός Ενιαίου Μισθολογίου και εξορθολογισμός μη μισθολογικών παροχών	0,0	13,1	13,1
i	Εκσυγχρονισμός Ενιαίου Μισθολογίου	0,0	6,8	6,8
ii	Εξορθολογισμός μη μισθολογικών παροχών	0,0	6,2	6,2
4.2	Αύξηση εσόδων εποπτευόμενων νομικών προσώπων, φορέων της Γενικής Κυβέρνησης	0,0	30,0	30,0
i	Αύξηση εσόδων του Ταμείου Αρχαιολογικών Πόρων και Απαλλοτριώσεων (ΤΑΠΑ)	0,0	30,0	30,0

Πίνακας 2.8 Δημοσιονομικές Παρεμβάσεις Σύμβασης Οικονομικής Συμφωνίας 2015 - 2016, αναλυτικά και ανά υποτομέα της Γενικής Κυβέρνησης (ποσά σε καθαρή ετήσια βάση και σε εκατ. ευρώ)				
	2015	2016	Σύνολο 2015 - 2016	
B	Σύνολο Παρεμβάσεων στο σκέλος των Εσόδων Κρατικού Προϋπολογισμού	1.490,9	2.494,6	3.985,5
1	Αναμόρφωση Κώδικα ΦΠΑ (περιλαμβάνεται και η σταδιακή κατάργηση της έκπτωσης στα νησιά κ.λπ.)	778,0	1.417,0	2.195,0
2	Αναμόρφωση συντελεστών στην ειδική εισφορά αλληλεγγύης	89,0	301,0	390,0
3	Αύξηση συντελεστών στο φόρο πολυτελούς διαβίωσης	50,6	0,0	50,6
4	Αύξηση συντελεστών στο φόρο εισοδήματος νομικών προσώπων	0,0	361,0	361,0
5	Αύξηση συντελεστών στο φόρο ασφαλιστρών	42,4	63,6	106,0
6	Τροποποιήσεις στους νόμους των ρυθμίσεων οφειλών προς το Δημόσιο	2,4	10,5	12,9
7	Κατάργηση απαλλαγών πληρωμής ΕΝΦΙΑ	20,0	0,0	20,0
8	Αύξηση της προκαταβολής φόρου εισοδήματος στα νομικά πρόσωπα	349,7	-220,2	129,5
9	Αύξηση της προκαταβολής φόρου εισοδήματος στους ελεύθερους επαγγελματίες	0,0	80,5	80,5
10	Αύξηση της προκαταβολής φόρου εισοδήματος στους αγρότες	21,0	15,0	36,0
11	Κατάργηση έκπτωσης εφάπαξ πληρωμής φόρου εισοδήματος νομικών προσώπων	0,0	14,1	14,1
12	Κατάργηση έκπτωσης εφάπαξ πληρωμής φόρου εισοδήματος φυσικών προσώπων	0,0	14,5	14,5
13	Αντιμετώπιση αποχής από περιοδικό τεχνικό έλεγχο οχημάτων ΚΤΕΟ	15,4	40,9	56,3
14	Κατάργηση επιστροφής του ΕΦΚ στο πετρέλαιο στους αγρότες	0,0	13,0	13,0
15	Επιβολή φόρου επί των τηλεοπτικών διαφημίσεων	94,5	8,6	103,0
16	Αντιμετώπιση φαινομένου ανασφάλιστων οχημάτων	40,0	-35,0	5,0
17	Κατάργηση φόρων υπέρ τρίτων	-12,0	-16,7	-28,7
18	Αύξηση των συντελεστών φορολόγησης εισοδήματος από ενοίκια	0,0	200,0	200,0
19	Επέκταση της συμμετοχής του Ελληνικού Δημοσίου στο 30% των κερδών του ΟΠΑΠ και στα κέρδη από παιχνιδιομηχανές (VLT's)	0,0	226,8	226,8

Παρατηρήσεις:

- Στο σκέλος των δαπανών, το θετικό πρόσημο δηλώνει μείωση (εξοικονόμηση) δαπάνης, ενώ το αρνητικό πρόσημο δηλώνει αύξηση δαπάνης. Στο σκέλος των εσόδων, το θετικό πρόσημο σημαίνει αύξηση εσόδων και το αρνητικό πρόσημο δηλώνει μείωση εσόδων.
- Η ποσοτικοποίηση των μέτρων που αφορούν στις συντάξεις και λοιπές παρεμβάσεις των ΟΚΑ βασίζεται σε στοιχεία του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης.

Πέραν των ανωτέρω παρεμβάσεων, η Σύμβαση Οικονομικής Συμφωνίας περιλαμβάνει μια σειρά διοικητικών και άλλων παρεμβάσεων, των οποίων οι δημοσιονομικές επιπτώσεις στα έσοδα του Τακτικού Προϋπολογισμού είτε δεν είναι μετρήσιμες είτε η διαδικασία ποσοτικοποίησης τους δεν έχει ολοκληρωθεί προς το παρόν.

Οι παρεμβάσεις αυτές είναι οι παρακάτω:

- Η μεταρρύθμιση του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος.
- Η σταδιακή κατάργηση της υφιστάμενης φορολογικής μεταχείρισης των αγροτών.
- Η αναγγελία προκήρυξης δημόσιου διεθνή διαγωνισμού υποβολής προσφορών για την απόκτηση τηλεοπτικών αδειών και την καταβολή τελών που αφορούν τη χρήση των αντίστοιχων συχνοτήτων.
- Η σταδιακή κατάργηση της ειδικής φορολογικής μεταχείρισης του ναυτιλιακού κλάδου.
- Η κατάργηση του ανώτατου ορίου του 25% επί των μισθών και των συντάξεων για τις κατασχέσεις και η μείωση όλων των ορίων για τις κατασχέσεις.
- Η απλοποίηση του συστήματος φοροαπαλλαγών φυσικών και νομικών προσώπων.
- Η λήψη μέτρων για την ενίσχυση της φορολογικής συμμόρφωσης, την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, τη βελτίωση των εργαλείων είσπραξης φορολογικών οφειλών, την καταπολέμηση της αλυσιδωτής απάτης στον τομέα του ΦΠΑ (τύπου «καρουσέλλ»).
- Η επίτευξη της διαδικασίας δημόσιας σύμβασης για την απόκτηση λογισμικού για την ανάλυση του δικτύου ΦΠΑ και για περαιτέρω αυτοματοποίηση της είσπραξης οφειλών.

ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ

Κατ' εφαρμογή των αποφάσεων της Συνόδου Κορυφής της 12^{ης} Ιουλίου 2015 και μετά την υλοποίηση των προαπαιτούμενων μέτρων, το Ελληνικό Δημόσιο προχώρησε στη σύναψη σύμβασης χρηματοδότησης με τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας (ESM), τριετούς διάρκειας, ύψους έως 86.000 εκατ. ευρώ.

Προηγουμένως, στις 30 Ιουνίου 2015, είχε ολοκληρωθεί και τυπικά το δεύτερο πρόγραμμα στήριξης της ελληνικής οικονομίας του οποίου η τελευταία εκταμίευση πραγματοποιήθηκε τον Αύγουστο του 2014. Στις 31/08/2015, το σύνολο των ευρωπαϊκών δανείων του πρώτου και δεύτερου προγράμματος στήριξης (GLF, EFSF) ανερχόταν σε 183.809 εκατ. ευρώ, ενώ τα ανεξόφλητα δάνεια προς το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο ανέρχονταν σε 19.113 εκατ. ευρώ.

Οι χρηματοδοτικές ανάγκες του Ελληνικού Δημοσίου κατά το πρώτο εξάμηνο του 2015 καλύφθηκαν αποκλειστικά με εσωτερικό δανεισμό (εκδόσεις εντόκων γραμματίων και σύναψη συμφωνιών *repos* με τους φορείς της Γενικής Κυβέρνησης). Στη συνέχεια, μέσω της σύμβασης προσωρινής χρηματοδότησης με τον EFSM, χορηγήθηκαν 7.160 εκατ. ευρώ τον Ιούλιο τα οποία αποπληρώθηκαν από την πρώτη εκταμίευση ύψους 13.000 εκατ. ευρώ εντός του Αυγούστου, στο πλαίσιο της σύμβασης χρηματοδότησης με τον ESM. Σύμφωνα με τις αποφάσεις του Eurogroup της 14^{ης} Αυγούστου 2015 και μετά την ολοκλήρωση της πρώτης αξιολόγησης της ελληνικής οικονομίας και των τεστ αντοχής των ελληνικών τραπεζών προβλέπεται η εκταμίευση επιπλέον 13.000 εκατ. ευρώ από τον ESM, μετά το τέλος Οκτωβρίου του τρέχοντος έτους, εκ των οποίων 10.000 εκατ. ευρώ θα διατεθούν για την ανακεφαλαιοποίηση των ελληνικών τραπεζών οι οποίες ενδέχεται να λάβουν επιπλέον 15.000 εκατ. ευρώ εντός του 2016.

Η βραχυπρόθεσμη χρηματοδότηση εξακολουθεί να πραγματοποιείται με μηνιαίες εκδόσεις τρίμηνων και εξάμηνων εντόκων γραμματίων. Επιπλέον, μεγάλο μέρος των βραχυπρόθεσμων ταμειακών αναγκών του Δημοσίου καλύπτεται μέσω εφαρμογής πράξεων διαχείρισης ταμειακής ρευστότητας υπό τη μορφή *repo agreements* τις οποίες συνάπτει ο Οργανισμός Διαχείρισης Δημοσίου Χρέους (ΟΔΔΗΧ) με φορείς της Γενικής Κυβέρνησης.

1. Σύνθεση δημόσιου χρέους

Το χρέος της Κεντρικής και Γενικής Κυβέρνησης

Το χρέος της Κεντρικής Διοίκησης εκτιμάται ότι θα ανέλθει στα 326.000 εκατ. ευρώ ή 187,6% του ΑΕΠ στο τέλος του 2015, έναντι 324.128 εκατ. ευρώ ή 181,0% του ΑΕΠ το 2014.

Το 2016 το ύψος του χρέους της Κεντρικής Διοίκησης προβλέπεται ότι θα διαμορφωθεί στα 343.200 εκατ. ευρώ ή 198,0% του ΑΕΠ, παρουσιάζοντας αύξηση έναντι του 2015.

Το χρέος της Γενικής Κυβέρνησης εκτιμάται ότι θα ανέλθει στα 315.800 εκατ. ευρώ ή 181,8% του ΑΕΠ στο τέλος του 2015, έναντι 317.117 εκατ. ευρώ ή 177,1% του ΑΕΠ το 2014. Το 2016, το χρέος της Γενικής Κυβέρνησης προβλέπεται ότι θα διαμορφωθεί στα 333.500 εκατ. ευρώ ή 192,4% του ΑΕΠ. Η αύξηση του δημόσιου χρέους, σε απόλυτες τιμές, το έτος 2016 οφείλεται κυρίως στην πρόβλεψη για ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών με ποσό 25.000 εκατ. ευρώ στη διετία 2015-2016 (πίνακας 3.1).

Πίνακας 3.1 Σύνθεση δημόσιου χρέους (σε εκατ. ευρώ)						
	2011	2012	2013	2014	2015*	2016**
Ομόλογα	259.774	86.297	76.296	66.560	59.812	56.830
Βραχυπρόθεσμοι τίτλοι	15.059	18.357	14.971	14.529	14.850	14.800
Δάνεια	93.145	200.883	230.211	234.434	241.638	261.870
Βραχυπρόθεσμα Δάνεια				8.605	9.700	9.700
A. Χρέος Κεντρικής Διοίκησης	367.978	305.537	321.478	324.128	326.000	343.200
(ως % του ΑΕΠ)	177,1%	157,3%	176,2%	181,0%	187,6%	198,0%
B. Χρέος ΝΠΔΔ, κέρματα κ.λπ. μείον επενδύσεις σε τίτλους ΕΔ	10.696	6.712	5.483	2.179	-500	-500
Γ. Χρέος Κεντρικής Κυβέρνησης κατά ESA (A+B)	378.674	312.249	326.961	326.307	325.500	342.700
(ως % του ΑΕΠ)	182,3%	160,8%	179,2%	182,2%	187,4%	197,7%
Δ. Χρέος ΟΤΑ, ΟΚΑ μείον ενδοκυβερνητικό χρέος	-22.671	-7.435	-7.746	-9.190	-9.700	-9.200
Ε. Χρέος Γενικής Κυβέρνησης (Γ+Δ)	356.003	304.814	319.215	317.117	315.800	333.500
(ως % του ΑΕΠ)	171,4%	157,0%	175,0%	177,1%	181,8%	192,4%
ΑΕΠ	207.752	194.204	182.438	179.081	173.737	173.365

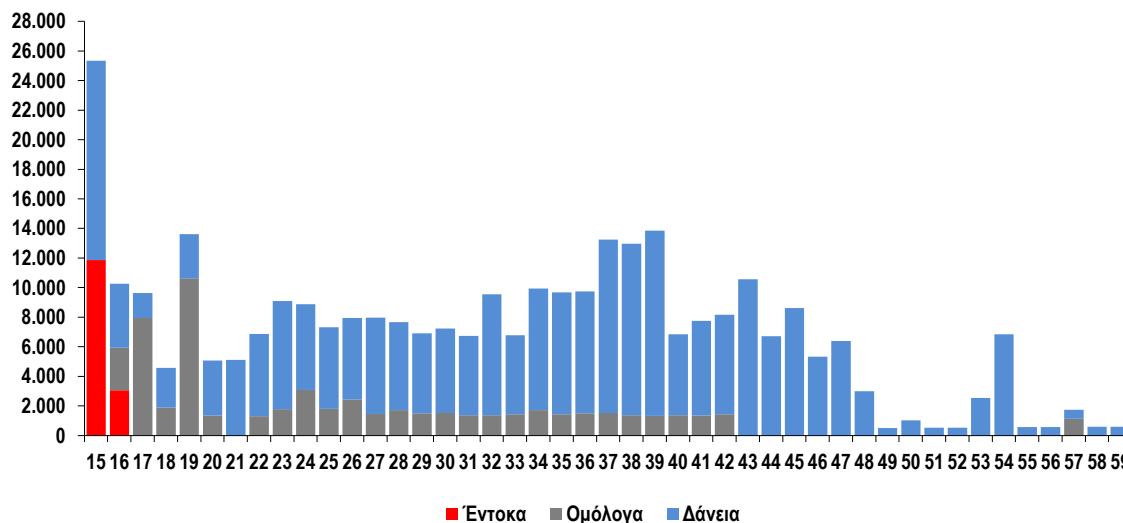
* Εκτιμήσεις

** Προβλέψεις

Δομή και χαρακτηριστικά του χρέους της Κεντρικής Διοίκησης

Ο χρονικός ορίζοντας των λήξεων του χρέους της Κεντρικής Διοίκησης στις 31/8/2015 εκτείνεται μέχρι το έτος 2059. Η αδυναμία προσφυγής για δανεισμό στις αγορές από το Μάιο του 2010, με εξαίρεση την έκδοση πενταετούς και τριετούς ομολόγου το 2014, είχε ως αποτέλεσμα τη δραστική μείωση των ομολόγων και την αντικατάστασή τους με δάνεια (διάγραμμα 3.1). Η αναλογία αυτή αναμένεται να αντιστραφεί τα επόμενα έτη με τη σταδιακή επάνοδο του Ελληνικού Δημοσίου στις αγορές για δανεισμό.

**Διάγραμμα 3.1 Χρονοδιάγραμμα λήξης χρέους της Κεντρικής Διοίκησης την 31/08/2015
(σε εκατ. ευρώ)**

2. Δαπάνες εξυπηρέτησης χρέους

Όπως φαίνεται στον πίνακα, οι δαπάνες για τόκους του χρέους της Κεντρικής Διοίκησης, μετά το 2012, διαμορφώνονται στα επίπεδα των 6.000 εκατ. ευρώ, μειωμένες, το 2013, κατά 50% σε σχέση με το 2012 και κατά 63% σε σχέση με το 2011. Αντίστοιχες μειώσεις παρουσιάζουν και ως ποσοστό του ΑΕΠ (πίνακας 3.2). Η μείωση αυτή οφείλεται στη μείωση του ύψους του δημόσιου χρέους μετά την ανταλλαγή των ομολόγων (PSI) του Μαρτίου 2012 και την επαναγορά του Δεκεμβρίου 2012, τη μείωση των επιτοκίων των δανείων του μηχανισμού στήριξης και την αναβολή καταβολής τόκων για τα δάνεια που χορηγήθηκαν από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας.

Πίνακας 3.2 Ύψος δαπανών για τόκους χρέους Κεντρικής Διοίκησης (σε εκατ. ευρώ)						
	2011	2012	2013	2014	2015*	2016**
Τόκοι	16.130	12.133	6.021	5.528	5.830	5.930
ως % του ΑΕΠ	7,8%	6,2%	3,3%	3,1%	3,4%	3,4%

* Εκτιμήσεις

** Προβλέψεις

3. Οι αγορές τίτλων του Ελληνικού Δημοσίου

Η ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας στο τέλος Ιανουαρίου του τρέχοντος έτους για την έναρξη του προγράμματος ποσοτικής χαλάρωσης (quantitative easing) ύψους 1,1 τρισ. ευρώ, με σκοπό την τόνωση της ανάπτυξης και την αντιμετώπιση του αποπληθωρισμού, είχε ως αποτέλεσμα τη σημαντική πτώση των αποδόσεων των κρατικών χρεογράφων των χωρών της Ευρωζώνης κατά το πρώτο τρίμηνο του έτους και την έκτοτε σταθεροποίησή τους σε χαμηλά επίπεδα.

Η καθοδική πίεση ήταν εντονότερη στις αποδόσεις των ευρωπαϊκών κρατικών χρεογράφων μεσοπρόθεσμης διάρκειας με τη Φινλανδία να γίνεται η πρώτη χώρα της Ευρωζώνης που δημοπρατεί 5ετές ομόλογο με αρνητική απόδοση, ακολουθούμενη από τη Γερμανία. Κατά το δεύτερο τρίμηνο του έτους οι αποδόσεις των ευρωπαϊκών κρατικών χρεογράφων κινήθηκαν ελαφρώς ανοδικά.

Η διαφορά απόδοσης (yield spread) μεταξύ του 10ετούς ελληνικού και του αντίστοιχου γερμανικού ομολόγου αναφοράς παρουσίασε σταθερά ανοδικές τάσεις από το Σεπτέμβριο του 2014 έως τον Ιούνιο του 2015 ξεπερνώντας το επίπεδο των 1.000 μονάδων βάσης. Μετά τον Ιούλιο του 2015 το περιθώριο απόδοσης υποχωρεί σταδιακά έναντι του γερμανικού και διαμορφώνεται στα τρέχοντα επίπεδα των 750 μονάδων βάσης. Αντίστοιχα, οι αποδόσεις των ελληνικών ομολόγων κινήθηκαν ανοδικά καθ' όλη τη διάρκεια του πρώτου εξαμήνου του 2015 και στη συνέχεια υποχωρούν σταδιακά με την τρέχουσα απόδοση του δεκαετούς ομολόγου να κινείται γύρω στο 8,6%.

Το βραχυχρόνιο κόστος δανεισμού του Ελληνικού Δημοσίου, όπως αυτό αποτυπώνεται στις δημοπρασίες εντόκων γραμματίων 13 και 26 εβδομάδων, παρουσιάζεται αυξημένο έναντι του προηγούμενου έτους. Στις δημοπρασίες του Σεπτεμβρίου του 2015 τα επιτόκια διαμορφώθηκαν στο 2,97% για τα εξάμηνα και 2,70% για τα τρίμηνα έντοκα γραμμάτια.

Πρωτογενής αγορά τίτλων

Κατά το έτος 2015 δεν υπήρξε οποιαδήποτε έκδοση ομολόγων μέσω δημοπρασίας ή κοινοπραξίας στην πρωτογενή αγορά.

Κατά τη διάρκεια του έτους το Ελληνικό Δημόσιο συνέχισε να εκδίδει τίτλους βραχυπρόθεσμης διάρκειας. Η βραχυπρόθεσμη χρηματοδότηση πραγματοποιήθηκε με μηνιαίες εκδόσεις εντόκων γραμματίων διάρκειας 13 και 26 εβδομάδων. Στις 31/08/2015 το ανεξόφλητο υπόλοιπο των ΕΓΕΔ ανερχόταν σε 14.820,19 εκατ. ευρώ και υπό τις παρούσες συνθήκες αναμένεται να παραμείνει σε αυτά τα επίπεδα και το επόμενο έτος.

Δευτερογενής αγορά τίτλων

Η συνολική αξία των συναλλαγών που καταγράφηκε στο Σύστημα Άυλων Τίτλων της Τράπεζας της Ελλάδος, η οποία περιλαμβάνει τις αγοραπωλησίες τίτλων και τις συμφωνίες επαναγοράς στην εξωχρηματιστηριακή αγορά (over-the-counter) και τις ηλεκτρονικές πλατφόρμες διαπραγμάτευσης, μειώθηκε σε 385,75 δισ. ευρώ το β' τρίμηνο του 2015 έναντι 488,33 δισ. ευρώ το α' τρίμηνο του 2015, ενώ το β' τρίμηνο του 2014 είχε διαμορφωθεί σε 467,62 δισ. ευρώ.

Το β' τρίμηνο του 2015 η συναλλακτική δραστηριότητα στην Ηλεκτρονική Δευτερογενή Αγορά Τίτλων (ΗΔΑΤ) ήταν υποτονική. Η σύνθεση της ομάδας των βασικών διαπραγματευτών αγοράς κατά το τρέχον έτος αποτελείται από 4 Ελληνικά και 18 διεθνή πιστωτικά ιδρύματα.

4. Βασικές κατευθύνσεις δανεισμού και διαχειριστικών στόχων για το 2016

Κατά το τρέχον έτος υλοποιήθηκε, σε σημαντικό βαθμό, ένας από τους πρωταρχικούς στόχους του προηγούμενου έτους που ήταν η αξιοποίηση και η βέλτιστη διαχείριση των ταμειακών

διαθεσίμων των φορέων της Γενικής Κυβέρνησης. Αυτό επιτεύχθηκε μέσω εφαρμογής προγράμματος πράξεων διαχείρισης ταμειακής ρευστότητας υπό τη μορφή *repo agreements* τις οποίες συνάπτει ο Οργανισμός Διαχείρισης Δημοσίου Χρέους (ΟΔΔΗΧ) με φορείς της Γενικής Κυβέρνησης. Με το πρόγραμμα αυτό, πέραν της κάλυψης των βραχυπρόθεσμων ταμειακών αναγκών του ελληνικού δημοσίου, αξιοποιούνται με πολύ αποτελεσματικότερο τρόπο τα ταμειακά διαθέσιμα των εν λόγω φορέων επ' ωφελεία τους (αύξηση των εσόδων τους από τόκους) με θετικά αποτελέσματα στο δημοσιονομικό αποτέλεσμα της Γενικής Κυβέρνησης και στο δημόσιο χρέος. Το εν λόγω πρόγραμμα, που ως κύριο στόχο έχει τον εξορθολογισμό της διαχείρισης των ταμειακών διαθεσίμων του συνόλου των φορέων Γενικής Κυβέρνησης, περιλαμβανομένων και αυτών του κράτους, αποτελεί μία από τις πλέον σημαντικές διαρθρωτικές αλλαγές που έχουν λάβει χώρα κατά τα τελευταία δύο έτη, με μόνον θετικές επιπτώσεις τόσο για τα δημοσιονομικά μεγέθη της χώρας, όσο και για την ελληνική κοινωνία.

Στις άμεσες προτεραιότητες για το έτος 2016 είναι η περαιτέρω επέκταση και εμβάθυνση του προγράμματος αυτού και η ανάπτυξη συστήματος συνεργασίας και διαχείρισης των συνολικών ταμειακών διαθεσίμων για τη βελτιστοποίηση της αξιοποίησής τους, με απώτερο στόχο τη δημιουργία ενιαίου λογαριασμού διαχείρισης των ταμειακών διαθεσίμων της Γενικής Κυβέρνησης, όπως γίνεται στο σύνολο των χωρών της Ευρωζώνης.

Η βραχυπρόθεσμη χρηματοδότηση του Ελληνικού Δημοσίου για το έτος 2016 θα συνεχίσει να υλοποιείται μέσω εκδόσεων εντόκων γραμματίων, ενώ αναμένεται να συνεχιστεί η σύναψη συμφωνιών *repos* για την κάλυψη των βραχυχρόνιων αναγκών ταμειακής ρευστότητας.

Επιπλέον, αναμένεται να διατηρηθούν και κατά το επόμενο έτος οι βασικοί μεσοπρόθεσμοι στόχοι της διαχείρισης του χαρτοφυλακίου δημοσίου χρέους, όπως είναι η επίτευξη του ελάχιστου συναλλαγματικού κινδύνου για τα δάνεια εκτός ευρώ και η βελτίωση της αναλογίας χρέους σταθερού/κυμαινόμενου επιτοκίου.

Τέλος, μετά την επικείμενη αναδιάρθρωση του χαρτοφυλακίου του ελληνικού δημόσιου χρέους, αναμένεται να βελτιωθούν περαιτέρω τα βασικά χαρακτηριστικά του αναφορικά με την μέση σταθμική φυσική του διάρκεια, την ομαλοποίηση του τρόπου αποπληρωμής του και την προβλεψιμότητα, μείωση και σταθεροποίηση του κόστους εξυπηρέτησής του, για μεγάλο χρονικό διάστημα, μέσω των οποίων το δημόσιο χρέος θα καταστεί περαιτέρω εξυπηρετήσιμο. Η εξυπηρετησιμότητα του χρέους θα απελευθερώσει τους απαραίτητους πόρους για την ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας και θα επιτρέψει την επανέναρξη δραστηριότητας της χώρας στις διεθνείς αγορές, συμπεριλαμβανομένης και της εκδοτικής, μετά το δεύτερο εξάμηνο του 2016.